

70

ap. 8/9 9.

Q. D. B. V.

AVSPICIIS

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS REGII AC DOMINI,

DN. FRIDER. AVGVSTI,
ELECT. SAXON. HEREDIS, ETC. ETC.

CONRADVM
KAVFFVNGVM

VVLGO

*S*unt von *S*auffungen/
RAPTOREM PRINCIPVM

PRAESIDE

D. HENRICO LEONARDO
SCHVRFLEISCHIO

HISTOR. PROFESS. PVBLICO, CONSILIARIO SAXO-VINA-
RIENSI, ET PRINCIPALIS BIBLIOTHECAE DIREECTORE,

DOMINO, PATRONO ET PRAECEPTORE SUO
SVMMA ANIMI RELIGIONE COLENDO AC OBSERVANDO,
PVBLICE SISTIT

AVCTOR

M. PETRVS KVNZIVS

CROTENDORF. IN HERMVNDVRIS.

X. CAL. FEBR. cl^o Is cc xii.

H. L. Q. C.

VITEMBERGAE, PRELO CREVSIGIANO. 1717.

2. D. B. N.

RECTORIS UNIVERSITATIS
SERENISSIMI PRINCIPIS REGIS AC DUCIS

DN FRIEDRICH AUGUST

CONRADUM

KAVERTVINGUM

RECTORIS UNIVERSITATIS

RAPTORUM PRINCIPUM

D. HENRICO LEONARDO
SCHWARZLISCHIO

RECTOR UNIVERSITATIS
SERENISSIMI PRINCIPIS REGIS AC DUCIS

DOMINO PATRONO ET PRINCIPALI

M. PETRVS KNIVS

RECTOR UNIVERSITATIS
SERENISSIMI PRINCIPIS REGIS AC DUCIS

DISSERTATIO HISTORICA.
DE
CONR. KAVFFVNGO.

APHOR. I.

CONRADVS KAVFFVNGVS, (α) nobili genere in Osterlandis (β) natus, et imprimis in aula Friderici II. Saxonum Electoris conspicuus, (γ) tantam omnibus sui suarumque uirtutum admirationem iniecit, ut nulli praestantissimorum suae aetatis Heroum uel pacis, uel belli (δ) artibus cessisse uilus sit.

(α) Appellatur is alias ab *Aenea Syluio Conradus Rauses*, quem tamen *Freherus* T. II. *Rer. Germ.* p. 70. supponendo *Conradum de Kauff* in glossa marginali corrigit. Postremam hanc nominis significationem retinent *Paulus Langius in Chronic. Citizenf.* apud *Pistorium* T. I. *Rer. Germ.* p. 865. *Huldrichus Mutius* apud eundem T. II. p. 301. *Naclerus Chronogr. Vol. II.* p. 1097. *Spangenbergius* im *Adel Spiegel* P. II. L. XI. c. 31. p. 220. *Sebast. Francus* im *Deutschen Chronico* p. 256. excepto *Bothone*, qui in *Chronico Brunswicensi picturato* apud *Illustrem Leibnitium* T. III. *Scriptor. Brunswicens.* p. 400. nostrum *Canze van Kauffinge* uocat. Ceteri communem appellandi notionem seruant.

PARENTES Kauffungi pro profunda aevi istius caligine a nullo Scriptore illorum temporum aequali recensentur : unde nec mirum, quod recentiores, *Peccensteinus*, *Henningius*, *Spenerus*, *Imbofius*, aliique, qui alias infigne artis Heraldico-Generalogicae studium excoluerunt, de origine, cognatis, ac natalibus Kauffungianis parum, uel nihil prorsus, praeter *Georgium Fabricium*, tradiderint. Hic enim L. VII. *Origin.* p. 773. Conradi huius necessarios et consanguinitatis uinculo eidem coniunctos, tres numero, commemorat: HILDEBRANDVM scilicet EINSIDELIVM, aulae Fridericianae Mareschallum, cuius sororem noster thalami sociam sibi elegerat, tum NICOLAVM SCHONBERGIVM pariter affinem, et denique HVGOLDVM SLEINICIVM, qui Sorore Kauffungi in matrimonium ducta utramque familiam eleganti nexu copulavit.

Inter FRATRES idem ille DITERICVM, Nobilem Osterlandum, non ultimo loco habuisse dicitur, qui petulantia linguae deceptus id impetravit, quod iis, qui Principum superiorum animos proteruis hinc inde dicteriis laceffunt, iure meritoque euenire solet, de qua re in *altera de Supplicio ac morte Kauffungi Dissertatione* acturi sumus.

Tandem, quod AGROS ac PRAEDIA Equitis nostri attinet, obseruetur uelimus, prae ceteris tum arcem CORAM, quae *Penicum* et *Frobergum*, tum CALENBERGVM, quod *Waldeburgum* et *Penicum* in Misnia interiacet, a *Georg. Fabricio* L. VII. *Orig.* p. 770. referri : a quo tamen *Albinus*, posteriore omisso, quod alteri Kauffungo adiudicat, dissentit. uid. *Meißnische Land-Chron. Tit. XXI.* p. 269. His, si quis clientelam Kauffungen adiicere uellet, ille nos minime dissentientes experiretur : Siquidem ipse Conradus in *Apocha* quadam, inferiorius producenda, se Dynastam huius agri profiteri non ueretur. De reliquis, utpote CRIEBENSTEINIO, SCHVVI-
CKERS-

CKERSHANIO, aliisque, sub certa lege ei donatis suo loco dicemus. ISENBERGVM, arcem in Bohemiae finibus sitam, quam nonnulli *Risenbergum* nuncupant, Conradino nostri imperio paruisse, et illuc, cum aula Friderici II. se eiectum nosset, assumptis coniuge liberisque suis, confugisse, *Fabricius* testatur l. c.

(β) MISNIA, probatae fidei Historicorum testimonio in quatuor uulgo diuiditur partes, quarum una *Misnia*, speciatim sic dicta, Muldam Albimque, altera *Osterlandia*, Muldam et Salam, tertia *Plisnensis ditio*, Elystrum et Plissam fluuios circuitu suo complectitur, quartam denique *metallifer tractus* constituit. Altera ex his passim uariis nominibus uenit, ita quidem, ut vel *Terra et Misnia Orientalis*, uel *Libonothia*, seu *Libonotria*, uel denique *Ostlandia*, respectu habito ad Thuringos, quibus Orientem uersus finitima est, appelletur. Eadem illa regio quondam latiori, quam quidem quis existimet, termino circumclusa fuit; teste enim *Albino*, illae olim prouinciae sub *Osterlandia* comprehensae sunt, quas hodie *Plauensium*, *Geraiensium*, *VVeidensium*, *VVettinensium*, *Ileburgensium*, *Rochlicensium*, *Penicensium*, *Coldicensium*, *Leisnicensium* titulis insignimus, quibus *Tobias Beutelius* oppida *Numburgum*, *Halas*, *Sorbigam*, *Delitium*que addere non dubitat, P. II. *Cimel. Geogr.* p. 173. Hodie tamen easdem et terras et urbes in unum *Misniae* corpus coaluisse satis liquet: ubi tamen loca, quae partim *Saxoniae*, partim *Varrisciae* subinde inserta fuerunt, exceperis.

(γ) In hac enim splendidissimo, quod sibi meritis suis pepererat, muneri admotus fuit. Ipse Fridericus Elector in literis inferius allegandis *Kauffungum* arcis *Altenburgicae* Praetorem et Praefectum nominat, quem tamen urbi, non arci, praepositum esse, *Disputator Lipsiensis*, quem *Summe Reuerendus* DN. D. RECHENBERGIVS praesidio suo dignari uoluit

luit, falso putat, contra quem legatur *Antonius VVeckius in Descript. Dresdae* P. II. Tit. I. p. 167. Reliqui ipsum *Fridericianae aulae Magistrum* dicunt, e quorum numero est *Albinus* Tit. XXI. p. 265., quem sequuntur *Spangenbergius* im *Udel Spiegel* P. II. L. XI. c. 31. *Andr. Mollerus* in *Annal. Freib.* p. 99.

(d) Non toga tantum, uerum etiam sago inclutus noster ceteros longo post se interuallo reliquit. Extant eam in rem tot uirtutis *Kauffungianae* specimina, tot tantaque apud exteros etiam elogia, ut eum uel *bellicae rei peritum, manu promptum et animo imperterritum*, (ab *Aenea Syluio* I. supra cit. *Naclero* I. c. *Munstero Cosmograph.* L. III. c. 426.) uel *hominem multarum rerum usu peritum et diu in multis bellis exercitatum*, (ab *Huldricho Mutio* I. c.) uel einen weidlichen, lustigen und verzschlagenen Ritter, (a *Cyriac. Spangenbergio* Libr. cit. c. 31. p. 220.) praedicari passim uideas. Hinc parum abest, quin illud, quod

L. III. E-
logior. P.
48. *Scaeuola Sammarthanus* alias in communi de profapiis *Illustri-*
um: Splendido et Equestri sanguine genitis non modo belli studia,
sed etiam pacis artes conuenire, pronunciauit, iure meritoque
de Kauffungo dice posse palam profiteamur. Quem enim
fugiat, quanta peritia, quanta animi contentione sub si-
gnis Noricis aduersus Albertum Brandenburgicum Anno
MCCCCXLIX. steterit. Bellum, cui intererat, graue, atrox et
periculis plenum Aeneas Syluius apud Freberum T. II. Rer. Germ.
p. 78. describit: Albertus, ait, cum Norinbergensibus bellum intulif-
set omnes fere Teutonicae (i. e. Germaniae) Principes ad se traxit:
Ciuitates uero Norinbergensibus suppetias misere. Graue id et a-
trox bellum fuit, in quo tot potentiae occurrentes infensissimis odiis
biennio certauerunt. Nouem praelia commissa feruntur, ex quibus
octo uictor Albertus confecit, in uno tandem uictus succubuit, nec
de pace conuenit, nisi postquam exustis agris, attritis uillis, ab-
actis pecoribus, ruricolis interfectis, commeatus ac pecuniae con-
tenden-

tendentibus defuere. Tum quoque pax ex Alberti sententia magis di-
 Et a. Strictim haec Paulus Langius in Chron. Citizens. apud Pistor:
 T. I. Rer. Germ. p. 862., rotundius uero Chronicon; Elwangenſe
 apud Freber. T. I. Rer. Germ. p. 463. perſequitur. Quo inconstan-
 tior autem, quo ferocior belli facies, eo robuſtior uirium cor-
 porisque ratio, eo firmior illius animus fit oportet, qui ſe tot
 uariae fortunae inſultibus exponere non dubitat. Sapienter
 Salluſtius in Catilina monet: In praelio ſemper lis maximum pe- c. LVIII.
 riculum, qui maxime timent: audacia pro muro habetur. Vtrum-
 que in Kauffungo noſtro, eleganti quaſi in compendio, eluce-
 bat, ut adeo facile factum, quod, collatis Superiorum ſuffra-
 giis, Noricorum militum Dux et Praefectus fuerit conſtitu-
 tus; id quod pariter docent Fabricius Orig. L. VII. p. 770. Albi-
 nus tit. XXI. p. 265. Spangenbergius l. c. Mollerus in Annal. Frei-
 berg. p. 102. Martinus Zeilerus, uetuſti alicuius Chronici No-
 rinbergensis MSC. fide nixus illud etiam de eodem addit,
 quod Albertum Brandenburgicum manu ſua ceperit, poſtea clam
 libertati reſtitutum. uid. Germaniae Nov-Antiquae P. I. c. VI. p.
 147. Cum igitur haecenus Conradus exteris ſtudium ſuum
 comprobaffet, ecce, etiam domi eidem, ampliffimus laudem
 armis partam latius ſpargendi campus, ortis inter Fridericum
 et Vilhelmum fratres diſſidiis, aperitur. Quo autem eo cer-
 tior conſtet mutuae diſſenſionis feruor, non inepte nos actu-
 ros eſſe exiſtimamus, ſi rem, ut aiunt, ab ouo exorſi, et uniuer-
 ſam belli huius inteſtini hiftoriam, ſuccincte ſaltem, complexi
 fuerimus. Hinc, reliquiſtantis per relictis, fraternarum con-
 tentionum fomitem ac cauſam primariam ex tot tantisque
 aliorum odiis profectam eſſe ſtatuiſſimus. Cum enim anno
 MCCCCXL. (Fabric. L. VII. Or. p. 754. ann. MCCCCXXXIX. con-
 ſtituit,) FRIDERICVS PACIFICVS, Balthaſaris Landgrauii fili-
 us, uirili ſtirpe deſtitutus, mortem oppeteret, Thuringiae
 regiones affinibus ſuis FRIDERICO et VILHELMO, fratribus,
 quippe

quippe *Friderici Bellicosi* filiis, tradidit. Lubet hoc loco, maioris lucis affundendae gratia, ex *Sebast. Mulleri Annal. Saxon.* propages aliquorum interspergere:

		FRIDERICVS GRAVIS, <i>Landgrav. Thuring. Marchio Misn.</i>			
		BALTHASAR, <i>Landgr. Misn.</i>		VILHELMVS, <i>March. Misn.</i>	
FRIDERICVS STRENVVS <i>Landgr. Thur. et March. Misn.</i>		FRIDER. BELLICOSVS, <i>Marchio Misn. post E-</i> <i>lect. Saxon. Conj. Catha-</i> <i>rina, Brunsvicens. + anno</i> <i>1428.</i>		FRIDER. PACIFICVS	
FRIDER. PLACIDVS <i>Electoꝝ, nat. d. 24. August. anno 1411. + d. 7. Sept. anno 1464.</i>	SIGISMVNDVS <i>nat. d. 18. Feb. 1416. sic Episc. Herbipol. anno 1440. + 1443.</i>	HENRICVS <i>natus d. 22. Jul. 1422. + 1435.</i>	VILHELMVS <i>nat. d. 30. Apr. 1425. + d. 17. Sept. anno 1482.</i>	ANNA <i>Ludovici Hassiae Landgr. Coniux + a. 1492.</i>	CATHARINA, <i>Friderici Ele- ctoris Bran- denburg. Con- iux + 1441.</i>

Hi

Hi fratres eas Thuringiae terras aliquandiu indivisim gubernaverant, donec tandem anno MCCCXLV. consilium eadem dividendi, instinctu aulicorum quorundam, *Georgii Bebenbergii*, Electoris Ministri, & *Apollonii Vicethumii*, Vilhelmi Consiliarii, capiunt, *conf. Fabric. Orig. Sax. L. VII. 707. His Spangenbergius P. II. des Adel-Spiegels L. XIII. c. 55. p. 415. ex Vilhelmi parte Bernardum de Kochberg, Fridericum de Vizleben & Buffonem Vicethumium*, ex altera vero Friderici *Kirstenium de Vizleben, Hermannum de Harras & Rudolphum de Buhnau* annumerat: quibus & adhuc alios *Anton. VVeckius, Iohannem Magdeburgium* scilicet & *Fridericum Hopffgartium*, adiungit, in *Descript. Dresd. P. II. Tit. I. p. 119.* Imprimis vero APOLLONIVS modo nominatus ubivis veluti communis patriæ pestis, & luctuosi hujus dissidii autor perhibetur. Inde *Ænea Sylvio fraternarum discordiarum incensor*, & *Paulo Langio in Chron. Citizenf. l. c. p. 862. Patriæ proditor* audit. Igitur Vilhelmus, amore Thuringiam habendi incensus, æquali, ut videbatur, lance provincias dispertitur, quo facto, Fridericus Thuringiam eligit, Vilhelmo, invito quidem, Misniam adscripturus. Hinc, neutro Principum cedente, sensim sensimque res ad vim spectare cœpit, haud dubie in grande regionum exitium eruptura, nisi variis subditorum conventibus & Procerum quorundam singulari dexteritate Halæ Saxonum utrique fratrum induciæ & pacis aliquot conditiones oblatae fuissent. *vid. Fabric. Orig. l. c. Albinus Tit. XX. der Meißnischen Land Chron. Spangenbergius in Chron. Mansfeld. c. 328. fol. 381. Mollerus l. c. Post hæc Fridericus, Elector fratrem Vilhelmum, ut Vicethumios aliosque intestinos hostes a se removeret, semel iterumque aggreditur, quod cum nulla ratione ab eo impetrare posset, Elector eodem tempore, anno scilicet MCCCXLVI. mense Junio, quo Vilhelmus Annam, Alberti Imperatoris filiam, Ienae matrimonio sibi iungi constitue-*

B

stitue-

stituerat, diem, negotiis pro salute publica expediendis destinatum, Lipsiam, præsente Nobilitatis Misnicæ corona, solenni ritu indicit. Iis igitur in comitiis Apollonius unanimi Primorum plebeiorumque consensu proditoris criminis reus declaratur; quo facto ipsius arces & pagi a Friderici Placidi milite, contra vero Hermanni de Harras & Vizlebii prædia a Vilhelmi exercitu, Vicethumio opem laturo, hostilem in modum infestari coepta sunt. Tandem vero anno sequente MCCCCXLVII., Friderico Brandenburgico & Ludovico, Hassiæ Landgravio, autoribus, eo res peruenit, ut inter utrumque fratrem, seposito paulisper armorum strepitu, de novo induciæ adornarentur. *Conf. Moller. in Annal. Freib. p. 94. Fabric. l. c.* Nec hæc quidem animorum fraternorum compositio subditis Principium constans vel perpetua fuit; Si quidem anno MCCCCXLIX. iterum tristi & lamentabili regionum fato evenit, ut belli hujus scintillulæ, hæctenus sub cineribus vix sepultæ, in horrendum abierint incendium. Eo enim tempore duo Comites Suarceburgici, HENRICVS & GVNTHERVS inter se pacti erant, ut alter alterius, qui non relicta virili stirpe decederet, bonis ac fundis potiretur. Henricus *Arnstadium & Sundershusium*: Güntherus *Suarceburgum & Blanckenburgum* possedit. Ille vita defunctus & nominis & opum heredem reliquit: *Hic* gravi jam senectute confectus, cum sibi prolem promittere non posset, vi institutæ legis Henrico juniori facile suas ditiones tradidit. Ille autem, tanto divitiarum confluxu elatus, Guntherum nimis fordide habendo id effecit, ut ea, quæ nuper admodum obtinuerat, Friderico II. Saxonum Electori adscripta esse tandem compertus sit. Princeps igitur, acceptis a Gunthero agris sine ulla mora HENRICVM GERENSEM Suarceburgo præficit, quod cum alter Henricus inique ferret, eamque injuriam armis a se propulsaturus, in fines Gerensis colle-

ctaju -

Et juvenum manu excurreret, Elector Præfecto suo suppetias tulit, cum contra Vilhelmus, frater Friderici Placidi, Henricum Suarceburgicum & consiliis, & quantum poterat, copiis suis adjuvaret. vid. *Fabric. Orig. L. VII. p. 762. Albinus Meissn. Land. Chronid. Tit. XX. p. 259.* aliique. His rebus ita constitutis, tantis fraterna pectora invicem odiis accensa fuere, ut non fratres, sed infensissimos & longe remotos Scythiæ populos mutuis sese præliis attrivisse putes. Fridericianæ enim militiæ Dux, *Hermannus de Harras*, longe lateque per Thuringiam vagabundus, tanto, quo venit, furore grassatur, ut & unius diei (15 Julii) spatio sexaginta pagos in flammam & cineres redegit. *Fabric. c. l. Moller. Annal. p. 96.* Vilhelmus, ne forte ferias ageret, advocato nuper in auxilium *Alberto Brandenburgico*, pariter cum Bohemorum Duce, *Georgio Podiebradio*, socia arma jungit: Inde per Miniam diffusus itidem, qua modo via patet, oppida ac vicos ferro & igni miscet. Mox conjunctis viribus, (nam vis unita fortior,) GERAM, urbem Variscorum haud ignobilem, & tum temporis satis munitam, pugnaci militum turba circumcingit, eandemque demum, anno MCCCCL., die, qui S. Galii fastos præcedit, ubi iam omnis eluctandi spes obsessis præclusa, violentiæ impetu expugnat. *Conf. Hagec. Chron. Bohem. P. II. p. 153. Fabricius l. c. Albinus Tit. XXI. p. 265. Mollerus l. c. Henricus Gerensis, Præpositus urbis, quem Langius Baronem de Geraba vocat, in Bohemiam captivus abducitur, ibidemque in custodia duobus annis post decedit, in Chron. Citicenf. apud Pistor T. I. Rer. Germ. p. 368. Fabricius l. c. Fridericus quidem, angustis Gerensium rebus consulturus, CONRADVM KAVFFVNGVM et NICOL. PFLVGIVM, assumpto agmine, ad se festinare jussit, ut hostes adventu suo eo facilius a proposito deterreret. Sed quanto plus consilium Principis ex conatu antea tanto minus, interceptis ab hostibus Kauffungo & Pflugio, (quo-*

rum uterque *quadringentos equos* ducebat,) ex successu habuit. *Conf. Autores supra citati.* Eodem tempore, cum quidam rei tormentariæ in castris Friderici, ad Geram fixis, Præfectus Electori, se, si id fieri vellet, Vilhelmum globo trajecturum esse promitteret, Princeps, pia animi indignatione motus, recusavit hosce militis conatus, dicendo: *Transfigas licet letho missili, quemcunque velis, modo a fratre nostro manus cohibeas.* *Conf. Fabric. L. VII. Orig. p. 765. Albin. Tit. XX. p. 258. Moller. Annal. Freib. p. 97.* Quæ verba cum ad Antistitem Moguntinum, *Ditericum*, delata essent, ille Fridericum III. Imperatorem eo usque precibus suis defatigavit, donec, Legatis in utriusque castra missis, & additis cognatorum monitis, id præstaret, ut non tantum reparandæ quietis publicæ spes exorta, verum etiam paulo post eodem anno *MCCCCL. Mulhusæ*, tot superatis cladibus, Misniæ Thuringiæque incolis pax ipsa reddita fuerit. *Albin. Tit. XX. p. 258. Fabric. l. c. Pacis factæ tempus aliòqui ad annum MCCCCLI. Paulus Langius in Chron. Citicens. apud Pistor. l. c. revocat. Mollerus in Annal. Freib. p. 97.* Fridericum primo cum fratre Vilhelmo *Numburgi et Porta*, tum temporis Patrum cucullatorum domicili, collocutum placide, deinde vero *Mulhusæ* concordiam restitutam fuisse, pronunciat. Sedatis fratrum animis, tantum abfuit, ut incensores tot calamitatum, *Vicethumii*, communi Reipubl. commodo ac tranquillitati studuerint, ut potius postea Burgundionum Legatos, ad Principes Saxoniam missos, protervo audaciæ spiritu fascinati, in Thuringia comprehendere, eosdemque in arces suas captivos ducere non vererentur, *Peccenstein. Theatr. Sax. P. I. c. 18. p. 39.* Hinc Vilhelmus, illatam hospitibus injuriam ulturus, cum variis eosdem, eorundemque opes præliis labefactasset, illi tandem anno *MCCCCLI.*, relictis agris ac arcibus, tum in Thuringia, *Dorenbergo* scilicet, *Cambergo*,
Rosla

Rosla, Gleisbergo, Stalburgo, Heshufena: tum in Misnia, *Lichte-
wvalda, Cribensteinio,* aliisque, partim in Bohemiam, ut ipse A-
pollonius, partim in Lusatiam, exules confugiunt. Adeatur
*Æn. Sylvius l. supra cit. Langius apud Pistor. p. 863. Peccenstein.
l. c. Moller. Annal. Freib. p. 99. Fabric. Orig. L. VII. p. 768.* Ex
his patet, quam *subiti & vehementes temeritatis impulsus sint,*
*quorum ictibus hominum mentes concussa, nec sua pericula dispi-
cere, nec aliena facta justa æstimatione prosequi valent,* quemad-
modum bene *Valerius Maximus* loquitur. Vbi tamen singu- *L. IX.*
los, quicunque demum illi sint, in præsentis monitos volu- *c. 8.*
mus, ne existiment, ac si horum degenerum culpa univer-
so & splendidissimo Vicethumiorum stemmati labes aliqua,
quæ se ad omnes posteros extenderet, fuisset aspersa. Absint
a quolibet hæc opinionum deliria! Nos sane de hac insigni
profapia, quippe tot Majorum meritis fulta, tot tantisque, in
quas se diffudit, aliorum Nobilium cognationibus superba,
longe modestius sentimus. Dum enim FRIDERICVM VICE-
THVMIVM, at quantum Virum! paulisper intuemur, certe
nihil obstat, quominus eundem selectum omnis Nobilitatis
exemplar, omniumque uirtutum, quæ & bello & paci de-
bentur, compendium nominemus. Erat is, ut plurimi tra-
dunt, Vilhelmo, Landgravio Thuringiæ, ab intimis Consiliis,
adeoque aulæ ipsius primum facile maximumque Sidus, quod
ceteros, veluti minorum gentium, stellas, & muneris, &
prudentiæ splendore longè superabat. *Conf. Peccenstein. Theatr.
Sax. P. I. c. 18. p. 300. Moller. Annal. Freib. p. 99.* ab eo post-
modum varii Vicethumianæ domus Heroës originem du-
xere, qui, si quiquam alii in Nobilium censu, laudabilem sæ-
pe Germaniæ Principibus operam præstitere. Inter hos
nostra ætate effulget Vir Illustris, Excellentissimusque DN.
FRIDERICVS VICETHVMIVS, qui ad POTENTISSIMI SAR-
MATARVM REGIS & ELECTORIS NOSTRI Sacratissimum

latus nullo non tempore, velut Argus, excubat, eoque ipso magis magisque patriam nostram sibi devincit. Reliquos GENTIS VICETHVMIANAE Statores & antiquissimos ejusdem natales, cum hic eos persequi non aptum foret, commodiori tempori ac publicari Exercitationi, nisi spongiam meremur, reservamus.

II.

Idem ille Kauffungus tantam suo nomini ac famæ, commisso PLAGII (ε) crimine, inussit maculam, quam nec longa temporum seculorumque devotione, nec ullo quovis modo expungi, eluive posse statuimus.

(ε) PLAGII vocis incunabula inquisituris varia sententiarum divortia sese nobis sistunt. Alii hanc, alii illam defendunt. Nonnulli enim a πλαγίως, quod *Suidas* per τὸ Δολίως, interpretatur; quidam vero, ut *Isidorus* L. X. *Etymol.* ἀπὸ τῆς πλαγίης, quia obliquis artibus & dolis plagium perpetretur; alii denique e LATIO deducunt, dicendo, criminis huius reum olim, vi legis Fabiæ, PLAGIS punitum fuisse. Unde cunque demum derivetur, nobis idem est, nec hisce talibus ut diutius inhæreamus, ipsa nos exigui momenti res admonet. GRAECIS vitium ipsum dicitur ἀνδραποδισμός, plagiarius vero, qui *Tertulliano* L. I. *adu. Marcion.* plagiator audit, ἀνδραποδιστής, ἀπὸ τῆς ἀνδραποδίζεσθαι, quod alias in servitutem rapere, mancipio dare &c. denotat. Ita *Plato de Republ.* καὶ αὐτῆς ἀνδραποδισάμενος δαλώσηται. *Gaza de Seneca* τὴν ἀνδραποδισίαν μηδενί.

Plutar-

Plutarchus autem in *Ant.* idem figurato significandi modo adhibuit: Ἐξηνδραποδισμένον κομιδῇ τοῖς μυρίοις Ταλάντοις. Haud raro tamen etiam de furto & raptu hominis usurpari videas. Lex, qua plagii crimen coercebatur, Δελοπαλείας nomine venit. Porro quod ipsum PLAGIVM, in foro consideratum, attinet, optime istud per *crimen publicum, quo liber homo, vel servus alienus, dolo malo, cum, vel sine violentia supprimitur: sive ille surripiatur & abducatur, sive pretii redemptionis lucrandi animo, similive intentione celetur*, describitur. Conf. C. ad L. Fab. de Plagiar. l. 7. l. 14. &c. & ff. h. t. l. 3. l. 6. §. f. Vnde facile perspicimus, hic omnino ab eo crimine absolvendum esse Patrem, detinentem filium in potestate constitutum: imo nec illum plagii notam incurrere arbitramur, qui hominem ab hoste suis opibus redemptum tamdiu tenet, quamdiu id, quod lytri loco antea erogaverat, non restitutum sibi videt. Vid. *Schneidevin. in Commentar. ad Institut. L. IV de Interdict. §. Summa autem &c. Tit. 15. de libero homine exhibendo. p. 1021. Auctor Etymologici per Plagiarium eum intelligit, qui non solum liberos in servitutem rapere, verum etiam servos ab officiis, quibus Heris obstricti sint, avocare auderet: Ἀνδραποδιστῆς ἔστί μόνον ὁ τῆς ἐλευθέρου ἀπάγων εἰς δελείαν, ἀλλὰ καὶ τῆς δούλου ἀπὸ τῶν δεσποτῶν ἀποσπῶν. Prohibetur autem idem illud scelus primum lege divina forensi, utpote Exod. XXI. v. 16. Deuter. XXIV. v. 7. deinde lege Quiritium Cornelia, quæ non a Cornelio Sylla, verum Cornelio Scipione, non multo post bellum Punicum primum, lata, & tantum de liberis hominibus locuta est: denique lege Fabia, cujus Cicero in Orat. pro C. Rabirio meminit, a Q. Fabio Maximo, autore, ita appellata, quæ etiam ad servos surreptos sese extendit. vid. hac de re Præstantissimus Academiæ hujus Ictus, DN. D. GEORGIVS BEYERVS in Position. ad Pandect. speciatim ad L. Fab. p. 647.*

Transgressores earum legum olim pro ratione delicti nunc levior,

vior,

vior, nunc gravior insequeretur poena. Sic servus, qui liberum hominem abstulerat, ex Constantini decreto, bestiis illico obiectus fuit. Adeatur *Pithœus in not. ad Collat. LL. Mosaic. Tit. XIV. & ipse C. ad L. Fab. de Plag.* Alias vero ob suppressum, vel venditum liberum hominem, *humiliores in crucem sublatis, uel etiam in metallum dati; honestiores publicata dimidia bonorum multati sunt.* Conf. *Wesenbecius in Paratit. ad Digest. L. XLVIII. de L. Fab. de Plag. p. 374. De Wisigothorum & Frisiorum poenis, quas reis hujusmodi infligere consueuerant, consulatur Lindenbrogius, in Cod. LL. antiquarum L. VII. Tit. 3. Conradum Kauffungum etiam jure meritoque admitti plagii labem capite luisse, non est, quod dubitemus. Abduxerat enim ille, dolo malo, nesciente Domino, duos liberrimos Saxoniae Principes, eo animo, ut iisdem ad alios delatis & venditis, grande sibi lucrum conflare posset. Iam vero si rapto seruo ille, qui suppressit aut celat servum, iusta morte afficiendus est: quidni & is, qui, singulari audacia instigatus, homines tanta libertate praestantes clam surripere tentavit, poenas crimine capitali dignas subeat? Quanto autem augustior, quanto liberior ille habetur, qui subditorum legibus haudquaquam adstrictus, suo sese imperio regit: tanto peior, tanto grauior illius culpa sit oportet, qui in hujusmodi Principem data opera & omni studio delinquit. Sed cum haec talia jam pridem prolixius, ac, pro more tanti VIRI, accuratius MAGNIFICVM ac SVMME REVERENDVM DN. D. PIPPINGIVM, *Sacrorum in Aula Regia Electorali Saxonica Antistitem Primarium*, in eleganti de RAPTIV LIBERORVM *Dissertatione*, explicuisse sciamus, merito nos in his acquiescimus, B. L. eo pariter ablegaturi. De PLAGIO LITERARIO legi merentur IACOBVS THOMASIVS in *pecul. de eodem, Tractatu*, TITIVS in *Observationibus ad Compend. Lauterbach. ABERCROMPIVS in Fure Aca-**

re Aca-

re Academico, ALMENLOVENIVS in Syllabo Plagiario-
rum, denique CRENIVS de Furtis Literariis.

III.

Quae sententia, ut suo robori constet, nos in praesenti Kauffungiani scele-
ris memoriam instaurare, et aliorum,
(?) qui pariter hac in parte desuda-
runt, rationes cum nostris conferre,
easque, si veritati rei conveniant,
amplecti: sin minus, ea, qua decet,
humanitate vel emendare, vel, ubi
opus sit, infringere conabimur.

(?) Scriptores de temerario Kauffungi raptu non ine-
pte forsitan in diversas classes quis distinguere posset: siqui-
dem alios illorum temporum aequales esse, alios non ita
longe post, denique alios recentiori aevo vel vixisse, vel
hodiernum interesse mortalium rebus, ipsorummet elegan-
tes ingenii foetus & tot prodita ab iisdem monumenta fa-
tis ostendunt. Priorum e numero primas haud dubie Æ-
NEAS SYLVIVS obtinet, Vir tum temporis miraculo litera-
rum venerabilis, *Philosophus, Orator, Poeta, nec non Theologus*
praestantissimus, cultor justitiae ac religionis, admirabilis eloquio,
Friderico Imperatori charissimus, Ecclesiasticae libertatis tutor &
autor, quemadmodum eum Langius in Chron. Citicens.
describit. Is, teste Bucholzero in *Indice Chronologico*, die 19.
Octobr. anno MCCCCV. *Senis* in Italia, nobili Piccolomineo-
rum

C

rum

rum genere oriundus, in primo statim pueritiae flore ad studia bonarum artium animum applicuit: inde, ope *Cassparis Schlickii*, Fridericum Imperatorem virtutibus suis eo pellexit, ut honestum *Secretarii*, ita vulgo dicitur, munus obtinuerit, mox ipsi Episcopatu Senensi admovendus. Tandem, cum semel iterumque Petrinæ sedis limina salutasset, Purpuratorum Patrum numero adscriptus, & paulo post, defuncto Calixto, ac mutato *Aeneæ Sylvii* nomine, XIII. Cal. Sept. anno MCCCCLVIII. ad summam Pontificiæ dignitatis ἀκμὴν evectus est. *Conf. Langius in Chron. Citicens. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 866. Boreccius in Descript. Bohem. P. I. Prefat. Hic & Historiam nostram, quamvis admodum concise, & alias res Misnia gestas eleganti, scribendi genere, complexus, eamque ob rem a πολυμαθέσῳ Viro, cujus cineres etiamnum pia animi recordatione veneramur, Divum C. S. SCHVRZFLEISCHIVM puta, insigni elogio ornatus est: Gaudemus merito, ait ille, talem tunc extitisse Virum, qui non magis Bohemia, quam vicine Misnie res actaque literis mandaverit. Et ingenii bonitate usque plus consecutus fuerit, quam alii ipsius ævo arte curaque consequi potuerunt, in not. ad vitam Alberti III., quae reperitur in Disput. ejus Historic. Diss. XXIX. p. 126.*

Sylvium BOTHO, civis Brunsvicensis, excipit, Scriptor Seculi XV. ob reconditas totius Germaniæ antiquitates, quas ubivis depromit, haud contemnendus. Reliquit ille *Chronicon Brunsvicense picturatum*, & dialecto, inferiori Saxoniae usitata, concinnatum, quod nuper admodum, curante *Illustri Leibnitio* in *Tit. III. Rer. Brunsvicens.* prodiit, quo loco speciatim p. 400. *Kauffungianum* facinus quam brevissimis expeditur.

Vberior *Bothone* NAVCLERVS est, qui assumpto fideli comite SEBASTIANO MVNSTERO, *Aeneæ Sylvii* vestigia nimia, quam par est, sedulitate legit: uterque enim plagium
militis

militis nostri perscripturus, eruditi plagii culpam satis aperte commisit.

Eandem rem, eodem, quo Nauclerus vixit, tempore, PAVLVS LANGIVS, in Cygneis natus, tradidit. Hic invito animo, quod ipse fatetur, anno MCCCCLXXXVII in monasterium *Bozaviense*, haud procul a Ciza situm, attractus, in eodem, temporis fallendi gratia, *Citicense Chronicon*, quod rerum Misnicarum cognitioni apprime servit laudabili industria composuit, postea a *Iohanne Pistorio Tom. 1. Rer. Germ. inditum.*

Recentior his HVLDRICHVS MVTIVS Seculo XVI. *Basileae* floruit, & ibidem Professoris Publici munere functus, *Chronicon Germania* posteris reliquit, in cuius *Libr. XXIX. p. 301.* apud *Pistor. T. II. Rer. Germ.* temeritatem Kauffungianam apte & rotunde persecutus est.

GEORGIVS FABRICIVS, & CYRIACVS SPANGENBERGIVS sese in exponendis universæ Saxoniae actis fideles Patriæ cives exhibuerunt, inde *ille* etiam in exquisito eruditionis thesauro, *Origines Saxonicas* intelligimus; *hic* & in *Chronico Mansfeldico*, & im *Adel-Spiegel* libris hodiernum perraris, nec adeo cuivis aspectui facile obviis, prolixè satis historiam Plagii: prolixius tamen, imo omnium copiosissime, PETRVS ALBINVS, optimus Fabricianæ gloriæ ac honoris vindex, recensuerunt. Hos postmodum omisso ordine reliqui, ANDREAS MOLLERVS, in *Annalibus Freibergensibus*, MATTHAEVS DRESSERVS, in *Chronico Saxonie*, ELIAS REVSNERVS, SETHVS CALVISIVS, LAVRENTIVS PECCENSTEINIVS, in *Theatro Saxonie*, BINHARDVS, in *Chronico Thuringiae*, TOBIAS SCHMIDIUS in *Chronico Cygneensi*, MARTINVS ZEILERVS, in *Germania Nou-antiqua*, IOHANNES LVDOVICVS GOTTFRIDI, in *Chronico Historico*, SEBASTIANVS MVLLERVS, in *Annalibus Saxonie* & qui

&, qui principe loco nominandus, *Magnificus* DN. D. PIPPINGIVS, in supra laudata Dissertatione, aliiq; quos jam præterimus, secuti sunt. Hi omnes, oblata solum occasione, aut exigente rerum pertractandarum ordine, id flagitii exposuerunt, cum contra idem illud data opera DANIEL CROMERVS, *Carminè Comico*, CONRADVS OBERNDORFFIVS, *Oratione* de adductis ex arce Altenburgensi duobus Principibus anno 1575. Vitembergæ habita, VVLPIVS im Pringenz Raub / CASPAR EBERHARDI, in *Scripto Germanico Altenburg / 1609.*, DISPVTATOR LIPSIENSIS, in Specimine Academico, aliique enarraverint.

IV.

Itaque prima statim fronte illi nobis obveniunt, qui, aliorum coniecturis, aut propriis figmentis decepti, Kauffungum ad perpetrandum hoc scelus a Friderico II. Saxonum Electore, vel ob denegatum redemptionis pretium, (n) vel ob reculata nostro stipendia bellica, (g) incitatum fuisse, vulgo edisserunt.

(n) In his quimum referendus est *Georgius Fabricius*, qui *Orig. L. VII p. 770.* Nicolaum Pflugium, quem una cum Kauffungo Vilhelmiani milites ad *Geram* ceperant, Electoris pecunia redemptum, Conradum vero suismet ipsis opibus, (quatuor

(quatuor millibus nummum aureorum,) se ab hostibus liberasse, scribit. Inde postea factum, ut, cum toties ab Electore erogatos hosce sumtus sibi restituendos efflagitaret, semper ab eodem repulsus, tandem vindictæ locum dederit. Hunc, veluti veteranæ militiæ Ducem, longo agmine comitantur ceteri, *Albinus* scilicet *Meißnisch, Land-Chronicf. Tit. XXI. p. 265.* & ex eo *Dresserus in Chron. Sax. Moller. Annal. Freib. p. 102. Spangenberg. in Chron. Mansfeld. & im Adel Spiegel P. II. L. XI. c. 31. p. 220. Binhardus in Chron. Thur. L. II. p. 10. Tobias Schmidius in Chron. Cygneens. P. II. c. 1. p. 226, Birck. S. H. S. XXI. p. 421. Gottfrid. in Chron. Hist. P. VI. fol. 667.* denique *Seth. Calvisius, Conradus Kauffungen,* inquit, olim, cum *Frederico Electori* militaret, captus fuerat, & non ab eodem redemptus, quod tamen aliis, (*Nicolaum Pflugium* imprimis intelligit) præstiterat : Igitur se ipsum redemerat quatuor millibus aureorum, eam pecuniam reposcebat ab Electore, &c. in *Opere Chronologic. fol. 796.*

(9) Ita *Mich. Boiemus* in *uita Alberti III.* existimat, cum quo consentit *Georgius Fabricius* in *Elect. Saxon. p. 22.* adeoque sibi ipsi non constat, quod enim supra de redemptionis pretio, id h. l. de negatis Kauffungo stipendiis intellectum cupit. Reliqui causam commissi criminis sicco prætereunt pede : *Mutius* certe in *Chron. Germ. L. XXIX. apud Pistor. p. 301.* se eam nescire, aperte fatetur.

V.

Ea pariter quodammodo vacillare nobis videntur, quae vel de *Conradiminis*, (1) quibus vehementius in *Electo-*

lectorem invectus dicitur, vel de ipsius longissimo exilio, amissis ereptisque illi in Misnia agris, (κ) hinc inde spargi videas.

(ι) Absit a nobis, ut Kauffungum ab omni minaci sermone absolvere velimus: illud tamen veritate prævia etiam h. l. fateamur oportet, a quibusdam Historicorum quandoque hujusmodi de nostro proponi, quæ, ut in dubium vocentur, omnino digna sunt. Inter hæc etiam illud relatum volumus, quod *Albinus* de asperrimis Kauffungi dicteris habet, qui, dum præ ceteris liberalius sibi hac in parte indulget, & verba Conradi, quibus Electorem momorderit: *se hanc injuriam non in subditis Friderici, verum in ipso Principis sanguine ulturum esse*: & insimul responfionem, qua ab eo exceptus fuerit: *Kunß/siehe/daß du mir die Fische in dem Teich nicht verbrennest*/ adducere non veretur. Alii, ut *Fabricius* in *Orig. L. VII. p. 770.* & *Mutius* l. c. lenius paulo de hoc judicant. Disputator Lipsiensis, quin Albinus sententiæ adstipuletur, parum dubitat.

(κ) *Prædia Kauffungiana*, supra ad Aphor. I. allata, nolumus jam denuo repetere: potius aliorum opiniones, quibus ille iisdem expulsus, & postea exilio multatus asseritur, hic prolaturi. Inter eas consideranda venit *Fabricii*, qui l. c. arcem *Coram & Calenbergum* Conrado ademtum fuisse existimat, a qua parum abludit *Huldricus Mutius*, l. c., nec ceteri dissentiunt, utpote *Spangenberg*. in *Chron. Mansfeld. c. 333. p. 389.* *Naclerus*, una cum *Munstero*, ille *Chronogr. Volum. II. Generat. 49. p. 1097.* hic *Cosmograph. L. III. c. 426. p. 1004.* *Sethus Calvisius* in *Opere Chronolog. p. 796.* *Albinus* l. c. *Æneas Sylvius*, eum per injuriam *Friderici* patria hereditate privatum esse

esse contendit. in *Europa* apud *Freber T. II. Rer. German. p. 70.* quod tantæ alias fidei Virum scripsisse pudeat ! Quorsum vero, & ad quem noster confugerit, denuo varie diceptatur : *Albinus* Kauffungum ad *Vicethumios*, in Bohemia tum temporis morantes, sese fuga proripuisse perhibet, eoque ipso a *Georgio Fabricio* discessionem facit, qui eam regionem non numero plures *Vicethumios*, sed tantum *Apollonium*, reliquos *Lusatiam* petiisse, commemorat. Contra uero, inverso ordine, *Fabricius* in eo alienus est ab *Albini* sententia, dum nostrum quidem in Bohemiam, speciatim *Isenbergum*, non tamen ad *Vicethumium*, se contulisse tradit, *Orig. L. VII. p. 770.* Sed de his caute agendum, nec omne temere *Kauffungo* exilium denegandum esse, ipsum difficile rei hujus, in quo versamur, caput nos admonet.

VI.

Quin potius nobis, qui ex LITERIS (λ) *Friderici II.* meliora edocti sumus, alia mens inhaeret. Illae enim, cum debita *Conrado Kauffungo* ex asse soluta fuisse, demonstrant, (μ) tum contra ea omnia, quae de reliquis eius incommodis (ν) referuntur, quippe fama et incertis vulgi rumoribus fundata, profundo silentio involuunt.

(λ) Quid hoc loco per *Literas* Electoris indigitemus, paucis

paucis expediendum est. Scilicet, plagiaro nostro anno MCCCCLV. de vita sublato, proceres nonnulli in quorundam Principum aulis varia, quemadmodum ejusmodi casu id fieri solet, judicia de scelere & morte ipsius laturi, alii justas nefario homini pœnas inflictas esse: secus alii pronunciabant. His, quibus, addito hinc inde fabularum cumulo, res aliter, ac evenerat, denunciabatur, Elector, scrupulum sinistre judicantibus exempturus, totam rei gestæ historiam satis prolixè per literas publicas explicuit, iisdemque diversas uel *Apochas*, vel alia, quæ huc spectare videbantur, documenta annectere voluit. Tantum hæc nostro, quem suscepimus, labori robur afferunt, ut, si iisdem destituti essemus, nihil certi, nihil solidi nos in describendo Kauffungi plagio definire posse fateamur. Quare illæ nobis hoc in negotio instar cynosuræ alicujus & Lydii lapidis erunt: His ducibus diversas Scriptorum sententias ac abstrusas difficultatum molestias, pro ingenii viribus, examinare conabimur. Illud præterea addimus, quod insignis rerum Saxonicarum Scriptor, ANTONIVS VVECKIVS, primus omnium easdem formis excubri & publici juris fieri curaverit. Excerptit enim illas anno MDCLIX. e Tabulario, quod *Vitembergæ*, (non *Dresdæ*, ut denuo perperam *Disputator Lipsiensis* judicat,) asservatur, quod adeo quidem verum est, ut & ipse in *Descriptione Dresdæ P. II. Tit. I. p. 124.* illud confirmet. Istas quoque una cum Actorum Capitibus eo in loco repositas esse, Vir spectatæ fidei, & omni exceptione major testis, *ἄνθρωπος ἐν ἀγίοις*, C. S. SCHVRZFLEISCHIVS, in Epist. MSC. ad *Tenzelium* exarata, & ab Excellentiss. DN. D. PRAESIDE nostro benevole nobiscum communicata, prodit. Hanc, cum & Historiæ nostræ veritatem, & alia, quæ huc pertinent, admodum corroboret, apponere lubet:

VILHEL-

VILHELMO ERNESTO TENZELIO.

Actorum capita, quae efflagitas, in tabulario arcis suo reposita loco asseruantur, quae uidi et perlegi, sed non descripsi. Illud recordor, in causa publici Kuffungiani criminis sententiam dixisse iure Consultos Lipsienses, Fridbergenses in Veterauia et Halenses, atque uno omnes animo et uoce capitis damnasse. Rei iudicatae argumenta addita sunt, quae Kauffungi scelus et perfidiam, et Historiae ueritatem confirmant, certe scrupulum dubitandi eximunt, et fidem rei gestae augent. Ego ceteroquin nihil recuso, nihil denego, quod eiusmodi sit, ut ex rebus fortunisque meis suppeditari possit. RVDOLPHVS, et MVLLERVS, alter apud Vos Gothae, alter Vinariae, fidem Tibi facient, me nihil ex actis illis descripsisse, et in Commentarios retulisse aut excerpisse.

(μ) *Kauffungo omnes IMPENSAS, quas durante intestina fratrum discordia erogauerat, restitutas fuisse, tum ipse Elector in literis modo laudatis, tum et Conradus in Aponcha, Friderico exhibita, liquido ostendunt. Ille hunc in modum, teste Antonio VVeckio P. II. Tit. I. p. 166. disserit:*

FRJEDERICH von Gots Gnaden /
Herzog zu Sachsen / 2c. Landgraff in Döringen /
und Marggraff zu Meissen.

Aldenburg am Sonnabende nach Jacobi /
Anno Dni etc. 50. quinto.

Mihern fründlichen Dienst zuvor / und was wir liebs und guts vermögen. Hochgeborner Fürst / lieber Sohn 2c. Uns ist fürbracht / wie bie uwer Liebe und dorch uwer Lande und Fürstenthumb erschollen sie / under viel Reden / die wider und fortgetragen werden / wir sullen Euhnen von Kauffungen eyn mergliche Zal Geldes schuldig sien / er möge der an uns nicht erlangen / er sie derhalben mit uns ins Recht gangen / das Recht werde

D

werde ym verzogen/ und müße rechtlos bliben / wie dann solche Worte in wiheter erstreckung haben gelutet/ das uwer Liebe im verstehen möge/ das bie der Wahrheit solch Rede an uch nicht bracht sie/ Thun wir uwer Liebe wissen/ daß wir Cunzen/ umb siner Dinstes willen/ etlich Geld schuldig waren/ des und darüber etwas mehr In zu siner Besserunge/ zu sinen Uffkommen wir In vergnüget han/ uud entrichtet/ als Ihr das us dieser ins geschlossen Abeschrift (⊙) siner besiegelten Quitanz Uns übergeben/ vernehmen werdet.

Hic eandem rem magis perspicue sic enunciat :

Sign. ⊙

Kauffungs Quittung

Daß Er von Churfürst Fridrichen zu Sachsen aller Geld-Schulden vergnüget.

Ich Cunz von Kauffungen bekenne für mich/ myne Erben und Erbnehmen/ und thu kunt mit diesem mynem Offen Briewe gein allermeinglich/ daß mich der Ireuchte Hochgeborne Fürste und Herre/ Herr Friedrich/ Herzog zu Sachsen/ des Heil. Römischen Ruchs Erzmarschalg/ Landgrave in Dbringen und Marggrab zu Wifsen/ myn gnädiger lieber Herre / uff hute dato diß Brides aller Geldschulde / die mir sine Fürstliche Gnade für Dinst/ Pferde/ Harnasch/ und NB. alle ander myne Schäden / der Geldschulde halben restheren / wie / wo und in welchen enden ich die von siner Gnaden wegen bis uf diesen hutigen Tag empfangen habe/ schuldig gewest ist/ güttlich und wohl zu Danck das mir gnügt us gericht und bezahlt hat/ Und ich sage für mich/ myne Erben und Erbnehmen den genanten mynen gnedigen Herren/ Herzog Fridrichen zu Sachsen/ und siner Gnaden Erben und Nachkommen alles sollichs Geldes gvyt/ ledig und loß/ mit und in Krafft dieses Brides / und ab hinfürder eynche Briewe oder Geldschulde für dato dieses Brides gegeben/

gegeben/ sine Fürstliche Gnade / oder seiner Gnaden Erben be-
langende wie mir oder sunst irgent funden werden/ mir ader my-
nen Erben zu haldende und berürende/ die sollen alle vernicht/und
absten/und von jedermenniglich ganz crafft und machtloß gehalten
werden/ ane geberde/ zu urkunde mit mynen hieruff gedrucktem
Insiegel für mich/ myne Erben und Erbnehmen wissentlich vers
siegelt und gegeben zu Aldenburg am Dornstag nach Galli anno
Dni m^occcc^ol quarto.

Ex his igitur patet, quam longe ii a scopo aberrauerint, qui
supra ad Aphor. IV. nescio quantum redemptionis pretium,
quanta stipendia bellica, Conrado nostro nondum ab Ele-
ctore soluta, somniarunt.

(v) Merito illorum sententias in dubium uocamus, qui
Kauffungum, posteaquam se propria pecunia redemerat,
propter minas, quibus Electorem laceßiuiffe fertur, et agris
suis eiectum, et exilio punitum fuisse existimant, siue id anno
MCCCCL, siue sequenti factum sit. Conf. Aphor. V. Si enim id
mali genus iam multis ab hinc annis ante perpetratum plagii
scelus nostro accidisset, quod ei uulgo accidisse dicitur, non
uidemus, quid obstiterit Electori, quo minus haec talia, impri-
mis cum eo ipso delicto Kauffungiano illustrando magnum
robur addi potuisset, ad aulas aliorum deferri uoluerit. Quin
et illud absolum, nec prudentiae ciuili congruum esse uide-
tur, hominem dari perduellem, extorrem, cum pessimis pa-
triae proditoribus collusorem, (Vid. *Albinus Tit. XXI. Meißn.*
Sand Chron. p. 266. Dresserus Chron. Sax. p. 443. et Criticus T.
III. Qu. 40. p. 521.) denique, ut multa paucis exprimamus,
infensissimum Principis hostem: et nihilo secius eundem in
ditionibus illius, a quo ante eiectus fuerat, tanta adhuc au-
toritate ualere, ut et ipse Princeps ad eligendos arbitros il-
lius pertinacia persuaderi posset: quae duo quomodo in Kauf-
fungo nostro conciliari queant, nemo facile perspiciat. Ita-

que illos tutiori uia incedere arbitramur, qui nec omnem Kauffungo fugam denegant, nec longa annorum serie eandem metiuntur. Nos sane, Electoris literas secuti, nihil aliud, quam Conradi fugam, si uel maxime aliqua statuenda, non nisi duarum hebdomadum interuallo ipsum plagium praecessisse, colligimus. Die enim 25. Iunii eum, in salutato Friderico, ex urbe Altenburgensi, quo ex consilio ac mandato arbitrorum uenerat, egressum, mox uero d. 7. Iul. eodem anno MCCCCLV. ex arce, urbi contigua, Principes Electoris iuniores rapuisse, eaedem literae haud obscure indicant: quemadmodum id etiam ex inferius dicendis constabit. Praeter haec nobis calculum suum pariter addit *Michael Boiemus*, qui, in uita Alberti Animosi, *coquum* SCHVVALBIVM tantum 14 dierum spatio in aula Friderici, quo se statim, expulso Kauffungo, contulerat, uersatum tradit. Hinc omnis rei cardo, ut breuiter et in compendio controuersiam hanc completamur, in eo uertitur, ut Scriptores, quos ad citatum Aphor. recensuimus, uel Kauffungi fugam ad satis longum temporis spatium ante commissum atrox facinus extendant, (quod plerique affirmare uidentur,) uel ad duas tantummodo hebdomadas reuocent: Si de hoc istis sermo sit, facile nos consentientes habebunt: sin prius admittant, non possumus aliter, quin ab eorum partibus, non exiguis commoti causis, paulisper recedamus.

VII.

Quae cum ita sint, operae pretium nos facturos esse existimamus, si relictis supra adductis sententiis in praesenti
alium

alium, eundemque uerum Kauf-
fungiani sceleris fontem, intempesti-
uum scilicet habendi studium, con-
stituerimus: quippe quo is inflam-
matus, illud, quod ab Electore ad
certum tempus et certa lege acce-
perat, (ξ) sibi posterisque suis perpe-
tuum ueluti ac constans uindicare
ausus est.

(ξ) Kauffungo nostro omni iure acclamari posset,
quod uulgo de aqua turgidis pronunciatum:

*Quo plus sunt potae, plus sitiuntur, aquae,
nec inepte illud Plautinum huc faceret:*

Fere maxima pars morem hunc homines habent:

quod sibi uolunt,

*Dum id impetrant, boni sunt; sed, ubi iam penes
se habent,*

Ex bonis pessimi et fraudulentissimi fiunt.

*In Ca-
ptiv.*

Act. II.

Scen. I.

Cum enim ille a Friderico II. Principe uere Placido, agros non-
nullos, Schwickershanium nempe, Cribensteinio insertum, cui
VVeckius in *Discr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 122. Ebrenbergum* addit,
flagrante tum temporis fraternorum animorum dissensione,
ea lege accepisse, ut pace patriae restituta, eosdem ultro,
ubi suos, in Thuringia his turbis pariter amissos, recuperas-
set, legitimo possessori, Apollonio Vicethumio, traderet,
an tum abfuit, ut promissis, seposito belli tumultu, steterit,
ut potius et suos in Thuringia, et Vicethumii simul in Mis-

D 3

nia

nia retinere non ueritus sit. Audiamus modo Electorem haec talia diserte commemorantem:

Uns Recht sind wir mit ym gangen/nicht von Geldschulde/sondern etlicher Dörffer wegen/in unsern Fürstenthumb zu Meissen gelegen/die ern Apel Bisthumb zu Tanrode waren/die wir Cunzen egenant zustehen liessen mit Unterscheide/ zu Wiederstattung ander Dörffer/die er im Lande zu Döringen liegende hatte/ und er dorch ern Apel izund genant/ in den vergangen Kriegisleufften entwert was/ also daß er die Dörffer/ ern Apel zugehörig/ im Lande zu Meissen gelegen/ innen haben solte/ der genissen und gebrauchen/ solange daß sine Dörffer/im Lande zu Döringen gelegen/ wieder zu sinen Händen qvemen/ (D) Es worden die Kriege durch unser Oheimen und Schweger von Brandenburg und Hessen/ und ander Unser Gründe abgetragen/ hingelegt und entrichtet/ als Ir wisset/ und dobie unter andern beteidingt/ daß jedermanne das sine was er von Dörffern/ oder Güttern in den Kriegisleufften verlohren hätte/ wieder ingegeben solte werden/ Cunzen egenant uf solch richtung erlangte sine Dörffer im Lande zu Döringen und vermeinte die Dörffer im Lande zu Meissen/ die ern Apels/ und Im zu Wiederstattung dorch uns ingetan waren/ nicht zu entreumen/ noch an ern Apel lassen zukommen/ sondern ym die zu Lehngute zu behalten/wiewohl er keine Bribe dorobie in der forme von uns hatte/daß die Dörffer sin Lehngut sien solten. Worden wir durch unsern lieben Bruder Herzog Wilhelm mit Schrifften und mündlich und auch ern Apel ersucht/ zu schaffen/ daß die Dörffer/ ern Apel zugehörig/ im Lande zu Meissen gelegen/nach Innhalde der Richtung von Cunzen an ern Apels Hande qvemen/ und wiewohl Wir vil Bließ dobie hatten und die Cunzen gütlich ersuchung taten/ so kunten Wir/ sine Fründe/ und sunst nymands/ das zu thune In vermögen/ daß er sich zu endrungen der Dörffer gebe/ und der Richtung/ zwischen unsern lieben Bruder und Uns beteidingt/nachgangen wörde/ Ist er Apel Bistum in sine Dörffer in unserm Fürstenthumb zu Meissen ges

sen gelegen/ wieder gesakt/ und hat die in sine gewehre genom-
men / 2c.

a quibus nec ipse Kauffungus in literis quibusdam, eam ob
rem Electori exhibitis, dissentit :

Sign. D

Cunz Kauffung

Schein und Reuers wegen des ad interim eingetha-
nen Guths Schwickershahn und Zugehörun-
gen.

Ich Cunz von Kauffungen zu Koffungen gessen / bekenne
öffentlich mit diesem meinem offen Brieffe/ gen allermen-
niglich/ die ihn sehen oder hören lesen/ Als der Durchleuch-
tigste Fürste und Herr/ Herr Friedrich/ Herzog zu Sachsen/ des
Heil. Römischen Reichs Erzh-Marschalch/ Landgrave in Dörin-
gen/ und Marggraff zu Meissen/ mein gnädiger lieber Herr/
durch seinen Voit zu Lissenigk/ die Güter und Dörffer ern Apeln
Bisthums zu Thanrode/ gen Kriensteine gehörende/ als Schwic-
kershahn mit den andern/ und der Frauen ern Apels obgenannt
Mutter zu Leibgedinge nicht verschrieben sind/ an mich hat lassen
weisen/ und gewere setzen/ der nach meinem Nuze und Nothdurfft
zu gebrauchen/ biß so lange daß mir seine Fürstliche Gnade eines
rechtlichen oder gütlischen Austrags meiner Sachen gegen Ern
Apeln hat geholffen / Darumb habe ich seinen Fürstlichen Gnas-
den mit Handgebenden Treuen/ an eines rechten Eydes statt
gelobet und versprochen/ So mir die Sachen gegen Ern Apeln/
in ob geschriebener massen/ durch seine Gnade oder die seinen ei-
nes Rechtlichen oder gütlischen Austrags wirdet gehülffen/ und
die zu Ende bracht/ Als denne soll und will ich derselben Güter
und Dörffer Schwickershahn mit den andern zum Kriebensteine
gehörende/ und der Frauen zu Leibgedinge nicht verschrieben sind/
Sies

Seinen Gnaden williglich und lediglich wieder abtretten/die ohne alle Wiederrede einreumen/und mich der gänzlichlichen wieder verzeihen/ und auffer alle argelst hierinne ganz ausgescheiden. Des zu wahrer Urkund habe ich obgenanter Conrad von Kauffungen/ mein Innsiegel für mich und meine Erben/ für die ich mich hierinne mit verschreibe/ mit rechter Wissen an diesen Brieff lassen drucken/ der gegeben ist zu Meissen / nach Christs Gebuhrte/ XIII, und darnach in dem XLIXten Jahre/ am Sonnabende in der Heiligen Osterwochen. vid. *VVeckius* l. c.

VIII.

Igitur Kauffungus, auaritiaie uitio infectus, fidem Friderico datam perfide uiolauit, nullis amicorum, Electorisue precibus cessit, nec, cum iam agris Vicethumianis sese expulsum uideret, ad meliorem frugem rediit, donec tandem res haec et tota controuerfia Iudicum Compromissariorum (o) fidei, utraque parte in id consentiente, fuerit demandata.

(o) Nostro falsissime persuasum erat, Fridericum in culpa esse, quo minus *Vicethumii* in Misnia pagos ac praedia diutius possederit. Quare iniuriam ab eo sibi factam esse ratus, Electorem hinc inde, coram uariis Misniae proceribus, clam iniquitatis alicuius accusauit. Placidissimi animi Princeps haec militis machinas facili negotio retundere potuisset sed,

sed, ut et maleuolorum quorundam calumniis ob exponeretur et iniustae ipsius Kauffungi postulationes omnibus patefierent, idem ille una cum Conrado quatuor arbitros delegit, qui nullo personarum habito respectu, rem paulo accuratius secum perpenderent, et laudum destinato die, (25. Junii) loco publico, *Altenburgi* scilicet, dici iussit, ubi tamen Conradus, pertinaciter excipiendo et frustraneos uerborum circuitus inspergendo, uaria desperatae causae diuerticula quaesiuit: quemadmodum ex iis, quae Fridericus in literis suis porro recenset, abunde cognoscimus:

Darum so vermeinte Cunze von Kauffungen/ Uns in Ansprache zu haben. Nu wolten wir Ihm der rechten derhalben nicht vorsin/ noch sine Klage enthören/ Wir haben Uns mit ym uff vier gewillete Schydesrichter/ der wir und er eintrechtlich eynig sind worden/veranlast/ Uns in Rechte umb die Dörffer noch unser schriftlichen schuld und siner Antwort/ auch noch siner schriftlichen schuld und Unser Antwort/ was unser izlicher teyle für zu wenzden hätte/ mit ym lassen scheiden/ als Jr das in dieser Ingeschlossenen Abschrift (3) des Anlas auch verstehen werdet/ Dieselben Unser scheiderichter/ im Anlas bemeldet/ haben sich des Rechten uff solch schulde und Antworte/ die sie von uns beyden theilen uffnamen/ferne und wihet erfragit/ zu Magdeburgk/ zu Fredebergk (non Freibergae ut *Paullini in Annal. Isenacens. p. 119. errore ductus putat*) und Lipzck/ die Schepfen und andere Rechts verstendigen sich rechts unterweisung lernen lassen/ und uns beyden teylen einen tag uff Dienstag Johannis Baptistae an der Herberge uff den Abend zu Altenburgk zu sien/ und uff Mittwoch darnach uff Unser Schloß daselbs des Rechten zu warten gesetzt/ dazu wir uff beyde theile sind kommen/ Wir haben durch unser fründe die schydesrichter in gebörligkeit umb das recht das gehen zu lassen bitten/ wir wolten denn gehorsam sien/ Cunze von Kauffungen hat das Recht in sinen Uermute dorch sich selbst gewiddert/ und durch vil unbilliger Intrege verhindert/ und durch sine verdächtige Hinderliste und böse meynunge gestopffet/ als jr vernehmen werdet.

E

Ex-

Exstant insimul eam in rem *documenta*, ab eodem *VVeckio* l. c. annexa, et *Signo* (♁) notata, quibus et utriusque in eligendis Arbitris consensus, et dies, uel Terminus, ut uulgo dicitur, peremptorius, euidenter admodum comprobatur:

Anlaß oder Compromiß,

zwischen

Churfürst **FRJEDRICHEN** zu
Sachsen und

Kunzen von Kauffung.

ZU wissen/ daß uff hute Dornstag nach Galli der mynnern
Zal/ in vier und funffzigsten Jahren hie zu Aldenburg
durch uns **JÖRGEN** von **HUBEWITZ**/ Dechant
zu **Meißen**/ Cansler **JÖRGEN** von **BEUNBURG**/ **HAN-**
SEN von **MEITZ** und **JHANN** von **SLÜTZ**
Ritter/ gewillete schydes Richter/ von dem Zelüchten/ Hochge-
bohrenen Fürsten und Herrn/ Herrn Friedrichen/ Herzogen zu
Sachsen/ des Heil. Römischen Reichs Erz Marschalch/ Landgras-
ven in Döringen/ und Marggraffen zu Meißen/ unsern gnädig-
gen lieben Herrn/ an einem/ und Kunzen von Kauffungen am an-
dern teil beteidingt ist/ von schulde und Zuspruche wegen/ so un-
ser gnediger Herre zu Kunzen von Kauffungen/ und Kunz von
Kauffungen wiederum zu unserm gnedigen Herrn meynt zu ha-
ben und zu segen/ der sie von beiden teilen hie uns mechtiglich sint
bleiben/ sie noch schulden und Antworten daruß zu entscheiden/
Als nemlich/ es soll unser gnediger Herr sine schulde/ so viel er
der zu Kunzen von Kauffungen meynt zu haben/ bynnen den
nächsten vier Wochen/ von hute an zu rechnen/ schriftlich segen
und machen/ und die uff Dornstag nach Martini schiessen hie den
Münzmeister gein Fryberg schicken/ (per hunc autem mone-
tarium

tarium nullum alium, quam NICOLAVM MONHAVPTI-
VM, uulgo Nicol Monhaupt/ prouinciarum, quae Frideri-
ci II. legibus gubernabantur, Praefectum et Capitaneum in-
telligimus. Eodem enim anno MCCCCLIV, eodem Mo-
netarii titulo a *Caspere Schonbergio*, Misnenſi Episcopo, in li-
teris, quas ad *Monhauptium*, imaginem, B. Virgini sacram,
exstructurum dedit, insignitur. uid. *Moller. Theatr. Freib. c. VI.*
pag. 489. et Spangenberg. vom Geschlechte derer von Molsdorffe.)
de gleichen Runz von Kauffungen sine schulde/ so er zu unsern
gnedigen Herren meynt zu haben/ binnen denselben nesten vier
Wochen/ als obin berürt ist/ auch schriftlich ein/ und die by dem
Münzmeister zu Freyberg uff Dornstag nach Martini bestellen
soll/ So sollen unsers Gnedigen Herren schulde Runzen von
Kauffungen Bothen/und Runzen von Kauffungen schulde unsers
gnedigsten Herren Bothen durch den Münzmeister geantwor-
tet werden/ die also an jechlichen theil zu bringen/ darnach sol uns-
ser gnediger Herr Runzen von Kauffungen schulde/ und Runz
von Kauffungen unsers gnedigsten Herren schulde/ jeglich Teil
aber vier wochen innen behalten/ unser Gnediger Herr sine Ant-
wort uff Runzens schulde/ und Runz sine Antwort uff unsers
gnedigen Herrn schulde schriftlich thun/ und darinnen so sol je-
lich teyl solch schulde und Antwort uff Dornstag nach unser lies-
ben Frauen tag Conceptionis, bei dem Münzmeister zu Freiberg
senden/ der alle dieselben schulde und Antwort ufnehmen/ und
in unsers gnedigen Herren Canslie den obgenanten seiner Gna-
den Cansler antworten lassen soll/ derselbe er Zorge von Hugewig
die danne ufnehmen/ die er und die andern sine mitschiedsrichter
darnach auch vier wochen/ das ist/ nemlich bis uf Dornstag nach
der heiligen drier Könige tage/ innen haben/ unsern gnedigen
Herrn und Runzen von Kauffung bynne des tage sehen/und sie
mit recht daruß entscheiden sullen/ nnd wie sie also durch recht ent-
scheiden werden/ deme sullen beyde teyle ane Wegerung Folge
und gnug thun/ und an Hindergang nachkommen/ Als sie uns
E 2 das

das von allen syten glaublich zugesagt und versprochen haben/ alle geberdte hierinne ganz usgeschlossen/ doch ungeberlich ab sie hierdber erleugung durch recht begeben/ und eyn teile ader beyde ußlendisch sien/ oder sunst durch erhaffrige Noth daran verhindert würden/ das sulte iglichen theile an sinen rechten unschedlich sien. Hieruff sollen beyde teyle aller sachen gütlich gesünet/ und gericht sien/ und die Bürgen/ so für die Gefangen verhafft weren/binnen des ungemant bleiben/ des zu Urkunde und Wissenschaft sind dieser Bedeln zu ym leite gemacht/ und iglichen teile eine versiegelte gegeben/ mit unser obgenanten schiedesrichter Insiegeln/ Geschehen als ob geschrieben stet.

IX.

Inde, cum bene intelligeret, se nec iustitia causae, nec aperta ui Electori parem esse, totus in suas artes uersus, opportuna exequendo sceleri loca (π) occasionesque, quibus et introitus rapturis faciliior, et exitus iisdem feliciior redderetur, ledulo circumspexit.

In Catil.
c. 1.

(π) Kauffungus, Sallustiani moniti memor, prius, quam quis incipiat consulto, et ubi consuluerit, mature facto opus esse, iam omnes uias, omnia, quae modo cunque poterat, media auferendi de arce Principes mente sua uoluebat, mox propositum sibi nefas in effectum daturus. Hinc idem ille omnis astutiae architectus sese, die supra commemorato, Al-
ten-

tenburgum eum in finem confert, non ut laudum, a Iudicibus Compromissariis pronuntiandum ea, qua decebat, modestia expectare, uerum ut inter haec negotia, nullo fraudem suspicante, uniuersos arcis recessus, et Principum conclauia accurata oculorum animique lance contemplaretur. Sic itaque noster, ex uno delicto in aliud prolapsus, exemplo suo sapientis *Senecae* uerba confirmauit:

Per scelera semper sceleribus tutum est iter;

quod eo melius ex iis patebit, quae Fridericus, militis nostri uafritiem descripturus, porro profert:

Als wir nun das Recht nicht erlangen mochten / sind wir mit unsern Frunden und Räten bisht in unser Gemach gangen / mit yu geratflagt / was nu in deme fürzükeren / und uns allerbequemst wäre / diewile wir rat an den Unsern suchten / Ist Cunz mit etlichen sinen Zulegern uff unsern Schloß zu Altenburgk herumgangen / alle Gänge / und wo unser lieben Söhne Schlassgemach wäre / die Höhe der Fenster abgenommen / und alle dinge zu fullbringung seiner übelstat / die er in seinen Herzen verborgen trug / eigentlich abersehn. Dobie zu mercken ist / daß Cunze nicht umb des Rechtes willen zu warten / sondern wege zu sine In und Ußfart zu suchen / wie er an unsern lieben Söhnen obel geton konnte / kommen was / des wir an ym kein besorgen hatten / Nachdem er Unser / unser Söhne / unser Lande und Lüte ny kein Stunde noch Tag unsicher / und unser Voit und Amptmann uff denselben unsern Schlosse zu Altenburgk gewest / doselbs and hernachmals zu dickermal viel gutts und Zulegung ym dorch Uns und die Unsern gescheen ist / alles nf guten Glouben und Bertruwen / die wir zu ym für andern hatten.

*In Agamemnon.
Act. II.
v. 115.*

X.

Quin et non ita longe post, eodem quidem

E 3

dem

dem anno MCCCCLV. (e) VII. Jul. (σ) media fere nocte (τ) quae D. Kiliani festum praecedat, adhibitis sceleris sociis, (υ) et absente tum temporis Electore, (φ) ARCEM ALTENBURGENSEM (χ) scalarum nexilium, (ψ) et serui alicuius, (ω) quem uespertino tempore illuc bona, ut uidebatur, fide miserat, auxilio ascendit.

Secuti denuo sumus uestigia Friderici Placidi, ita loquentis
 Sonu Cuz in deme sich gesettiget hatte/ fügte er sich vom gesakten Tage/ Uns ungegrüset/ in sine Herberge/ und fürder nach seiner Nothdurfft us unser Stadt/ uff Montag Sante Kylians Abend darnach umb die eilffte Stunde in unsern Abwesen/ do unser lieben Söne in irem Schlassgemach ruheten/ Steig Cuz von Rauffungen und ander sine Nachfolger/ der Name wir uch in dieser eingeschlossen Zedel (ϕ) zu erkennen geben/ in unser Schloß Altenburgk/ uff Barleitern die hm durch eynen seiner Knecht / den er zu vor am Abend uff Schloß in güelichen sinen Gewerbe schickte/ an ein hohes Fenster anbracht worden.

(e) Consentiant hac in re nobiscum *Paulus Langius in Chron. Citicens. apud Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 69. Spangenbergius in Chron. Mansfeld. c. 333. p. 389. Albinus Meißn. Land Chronick Tit. XXI. p. 267. Laurentius Peccensteinus in Profap. Vitikind. famil. p. 15. Michael Boiemus in uita Alberti III. p. 7. ap. C. S.*

C. S. Schurzfleisch in *Disp. Histor.* XXIX. Sethus Caluifius in *Op. Chronol.* fol. 796. Dresserus, *Chron. Sax.* fol. 443. Binhardus, *Chron. Thuring.* L. II. p. 10. Tob. Schmidius, *Chron. Cygn.* P. II. c. I. p. 226. Gottfridi in *Chron. Histor.* P. VI. f. 667. Zeitlerus in *German. Nou-antiqu.* P. I. c. 6. p. 146. Anton. VVeckius in *Descr. Dresd.* P. II. Tit. I. f. 123. Sebast. Mullerus *Annal. Sax.* f. 30.

Contra uero ab horum opinionibus recedit Elias Reusnerus, in *Stemm. Vitikind. Genealog.* p. 42. qui raptum Kauffungianum ad annum MCCCCLIV. refert, eumque errorem paulo post p. 47. denuo propagat. Georgius Fabricius, dubius ac incertus animi, nunc in *Orig.* L. VII. f. 773. annum M CCCC LIV, nunc alio in loco, *Annal. Misn.* L. II. f. 65, LV. statuendo, hinc inde fluctuat, quem pro more suo sequitur Birckius *S. H. S.* XLI. p. 422.

(σ) Hic paucos, qui a nobis deflectant, deprehendas: Fabricius enim c. l. recte *Nonas Iulias* collocat, quem postea ceteri, utpote Spangenbergius, Albinus, Peccensteinius, Mollerus, VVeckius, aliique locis alleg. imitati sunt: Vbi tamen iterum Elias Reusnerus excipiendus uenit, qui l. c. diem commissi plagii ad 8. Iul. reuocat, cum quo pariter facit Mullerus *Annal. Sax.* p. 30.

(τ) NOCTIS silentia alias rebus grauioris ponderis, et consiliis, pro salute ciuium capeffendis, idonea imprimis esse, passim legimus. Inde factum, ut ueteres prouerbii loco haec: ἐν νυκτὶ βελή, adhibuerint, eamque ob rem ipsam noctem εὐφρόνην appellare consueuerint. Hinc Lacedaemoniis olim τὸν νυκτερινὸν σύλλογον Sapientissimorum Virorum solennem admodum fuisse, Plutarchus, et ipsum Vespasianum Imperatorem noctibus studuisse, Plinius commemorant. Nec Homerus iis, qui ad clauum Reipublicae, feliciter gerendae, sedent, nocturnas uigilias dissuadet:

Ὅυ χρηὴ παννύχιον εὐδειν βεληφόρον ἄνδρα.

Quo utilius autem, quo commodius idem tempus eruditis, eo op-

Sympos.
L. III.
Epist. 5.

L. II. *Ili-*
ad v. 24.

Iphig. Aet. eo opportunius haud raro pessimae flagitiosorum cohorti
IV. L. III. esse solet. Quare non immerito, *Euripidi κλεπτῶν ἢ νύξ*
Iliad. Homero autem *κλέπτῃ δὲ νύξ ἀμείνων*, atque *Hesiodo.*

Theogon.

v. 33.

Carm.

νύξ ὀλοή, νεφέλη κεκαλυμμένη ἠεροειδέϊ,
nupt. v. 33. aliisque aliter audit. *Catullus,*

Nocte latent fures, - - -

L. VIII. dixit, cui *Ovidius* non repugnat:

Metam

v. 82.

Nox interuenit, tenebris audacia creuit.

Quod cum bene nosset *Conradus*, furandi libidine et singulari audacia accensus, e re sua fore arbitratus est, si et ipse obscura caligine usus, intra horam XI et XII. ad arcem Altenburgensem appropinquaret, quemadmodum hoc frequenti Historicorum consensu, *Franci* scilicet, *Spangenbergii*, *Boiemi*, *Albini*, *Dresseri*, *VVeckii*, aliorumque comprobamus.

(v) *Kauffungi socios*, in arcem adductos, et literis Electoris annexos, *Anton VVeckius* l. c. allegat, eosdemque tali ordine recenset:

Sign. ♀

Verzeichniß

Derer /

So mit Kauffungen ins Schloß zu Altenburg
gestiegen :

Eunth von Kauffung.

Hensiel Herdin.

Willhelm von Masen.

Wentzel Trebis Söhne.

Rußwurm.

Bernhard von Trebin.

Geweller.

Willhelm von Schönfels.

Nicol von Forst.

Albrecht Adolff.

Ex.

Ex horum numero duos praecipue, VILHELMVM quippe a MOSEN, et VILHELMVM a SCHONFELS, Osterlandos Equites, multi rerum Misnicarum proditores recitant. Conf. *Fabricius Orig. L. VII. p. 770. Albinus Meißnisch. Land Chron. Tit. XXI. p. 266. Mich. Boiemus, in uita Alberti p. 7. Dresserus in Chron. Sax. p. 444. Mullerus Annal. Sax. p. 30. alii- que. Aeneas Sylvius, Kauffungum cum paucis comitibus illuc contendisse, scribit, parum sollicitus, quales et quos ex iis secum attulerit. Paulus Langius, Botho, Mutius, Nauclerus, Munsterus, alii, de his nihil habent. Spangenbergius contra, in Chronic. Mansfeld. c. 333. f. 397, Vilhelmum de Mosen non pro socio Kauffungiano, uerum pro Electoris Friderici II. ministro uendit. Personatus Criticus T. III. Qu. 40. p. 529. eo arrogantiae prolabitur, ut, posthabito Friderici testimonio, Conradum quinque tantum satellites in arcem secum attraxisse, existimet. Nos uero publicam facti huius declarationem, pro eo ac par est, sequimur, & decem omnino statuimus, quibus egredientibus sese Ianus Schuueinizius, et, ut uulgo dicitur, Iohannes Schuualbius, omnis mali promus condus, adiunxerunt.*

(☉) Eo enim tempore Elector, relictis et Coniuge, et Filiis suis, Lipsiam, cui *Criticus* l. c. p. 526. Pirnam et Freibergam addit, (quamuis de utraque urbe Scriptores nostri plane taceant,) profectus erat: id quod *Fabricius* L. VII. *Orig.* f. 773. in sequentibus declarat: *Accidit, ut suorum negotiorum causa Elector Lipsiam iret, Filiosque, Ernestum et Albertum ministris commendaret; cum quo reliqui conueniunt, Albinus* l. c. *Moller. Annal. Freib. p. 100. Sethus Caluissus Op. Chron. p. 796. Dresserus* l. c. *VVeckius in Dresd. P. II. Tit. I. p. 123.* Hinc, sicuti, ut uulgo audias, *occafio fures facere solet*: ita eandem Kauffungus pro sua, qua pollebat, calliditate, ubi de abitu Friderici certior factus, committendo plagio opportunam

F

obser-

obseruauit, haud dubie socios suos Venusini uerbis allocutus :

- - - Rapiamus amici,

- - - Occasionem de die.

Epod. XIII

u. 5.

Illa enim, teste *Pachymere*, anima actionum: in illa momentum conficiendi negotii praecipuum consistit, ut *Gualdus* alicubi docet: 18. in *uii.* illam denique, cum semel praeteriit, frustra requirere, *summae Pinell. f. dementiae* argumentum est, quemadmodum erudite *Emmi- 14. Dec. us* differit.

V. rer.

Frisc. L.

XLVIII. f.

332.

(X) ALTENBURGVVM, *Osterlandiae*, speciatim *Plisnensis* ditionis, (hanc enim *Osterlandiae* quondam partem fuisse, *Albinus Meissn. Land Chron. Tit. XIV. p. 182.* monet,) urbs haud ignobilis, ad *Plissam* amnem sita, olim *Plissenburgum*, ut *Dresserus P. V. Isag. Hist. uel Plisne*, ut *Arnoldus Lubecensis L. VII. c. 18.* et ex eo *Cranzius* uolunt, dicta, originem suam a *Chauris*, uel *Choritanis* traxisse fertur. vid. *Sigfridus in Annal. suis et Brotusius in Hist. Martisburg. p. 348.*, quod an ueritati congruum sit, alii iudicent; *Peccensteinus* sane illius natales uetustiores collocat: Illud tamen affirmare non ueremur, quod *Fridericus Barbarossa*, teste *Arnoldo*, *Scriptore* omnium sententia probo, a *Rabodo*, *Plisnensi Comite*, utramque, et arcem, et ciuitatem, simul et terram *Plisnensem* ingenti pretio emptas, sibi imperioque suo acquisiuerit. Quae uulgo de *Burggrauatu Altenburgico* hinc inde sparguntur, quippe incerta, et ob tot *Scriptorum* dissensiones suspecta, in praesenti data opera, cum id muneris nostri non sit, nolumus attingere: interim tamen obiter notari mereatur, quod *Monachus Pirnensis Albertum Degenerem*, *Landgrauium Thuringiae*, ducta in matrimonium *Margaretha*, *Friderici II. Imperatoris Filia*, *Altenburgensem Burggrauatum*, una cum ipsa urbe et uniuersa *Plisnensi ditione*, dotis loco, accepisse tradat: cum contra *Fabricius, Annal. Misn. ad ann. 1315. Al-*

1315. Al-

1315. *Albinus Meißn. Land-Cron. Tit. XV. p. 195. Peccensteini-
us, P. III. Theatr. Sax. p. 105. Mollerus Annal. Freib. p. 55. alii-
que, Fridericum Animosum, Alberti Filium, deuictis Parentis
sui sociis, Altenburgum, S. R. I. liberam ciuitatem, anno
MCCCVIII. sub iugum misisse, uno ore profiteantur. De-
nique, ὡς ἐν παρόδῳ, de luxu ciuium Altenburgensium Brotu-
fi uerba c. l. huc adscribimus:*

Wenn die Bürger auff's Rathhaus haben kommen sollen / sind
sie auf niederländischen Sesseln oder Sanftwägen hinaufgefah-
ren / und wenn sie ein Gepräng und hochzeitlich Fest gehabt / sind
die Weiber nicht anders / denn auf Teppichen zur Kirchen geganz-
gen. Conf. *Peccenst. P. III. p. 131. Vrbi arx imminet, de qua
AEn. Syluius apud Freher. T. I. Rer. Germ. p. 70. ita inquit: Arx
est in Misnia, in alto monte, et abruptis undique rupibus sita, Alten-
burgum Prouinciales uocant: ad radices montis oppidum egregie
munitum & populo plenum iacet: quin etiam Fabricius pro sua,
qua valebat, carminis pangendi dexteritate, eleganter ad-* *De
March.
Misn. p. 43.*
modum canit:

*Bis sex annorum puer alta raptus ab arce est,
Pleissena foecundos qua fluit inter agros.*

Hujus olim custodiendae prouincia certis quibusdam
Praefectis data erat, qua etiam tempore Friderici Placi-
di, Saxonum Electoris, *Kauffungus* noster, quemad-
modum id supra iam demonstrauius, defunctus, ma-
gnam nominis sui famam impetrauit: quam tamen non ita
longe post immani scelere, (cum eandem, a qua aliquandiu
hostes coercuerat, arcem ipse hostis ingrederetur,) polluit.
Apprime hic Altenburgenses incolae iis uerbis compellari
potuissent, quae quis quondam apud *Liuium Soranis* accla-
mabat: *Ad arma, proh uestram fidem, ciues! Arx ab hostibus L. IX.
capta est, ite, defendite!*

F 2

(ψ) Cor-

(ψ) Corroborant hanc calculis suis Friderici sententiam, qua miles temerarius *scalis nexilibus* usus dicitur, *Aeneas Sylvius* l. c. *Naclerus Chron.* Vol. II. *Gener.* 49. p. 1097. *Munsterus* L. III. *Cosmogr.* c. 426. *Sebast. Francus* im *Deutschen Chron.* p. 256. *Sethus Calvisius* in *Op. Chron.* p. 796. *Fabric. Orig.* L. VII. p. 771. *Albinus*, autoritate *Pauli Grefii* filius, more suo de his quaedam singularia addit, dum *scalas*, ex solido corio constantes, *Kauffungum* in horreo quodam, non procul a *Calenberg*, alii *Kauffungo* proprio, fabricasse existimat. *Meißn. Land-Chron.* Tit. XXI. p. 267. *Huldrichus Mutius* in *Chron. German.* L. XXIX. apud *Pist.* T. II. *Rer. Germ.* p. 301. paulo aliter *Magno*, inquit, *itinere celeriter confecto*, cum paucis uenit ad arcem, et quibusdam ferreis clavis per muros et rupes ascendit in arcem, inuenitque duos pueros in cubili dormientes, etc.

(ω) Per hunc quidem nullum alium ab Electore, quam **IANVM SCHVVEINIZIVM**, cuius mentionem etiam *Spangenbergius* in *Chron. Mansfeld.* c. 333. p. 389. *Albinus Meißn. Land-Chron.* Tit. XXI. p. 272. et *Mich. Boiemus* in *uit. Alb.* p. 7. faciunt, indigitari, uix dubitamus. Ille enim, cum *Iohanne Schuualbio*, id negotii sibi impositum esse putabat, ut praeparatis et communitis castelli fenestris, propositum *Kauffungi*, sociorumque ipsius maturaret. Hic posterior, **SCHVVALBIVS** a *Laurentio Peccensteinio*, P. III. *Theatr. Sax.* p. 133. *Schma-lius* dictus, natione Bohemus, (ita *Criticus* T. III. p. 526. uult,) precibus muneribusque *Conradi*, teste *Fabricio*, eo allectus esse fertur, ut sese in aulam Electoris, ope imprimis amicorum *Conradi*, contulerit, et in eadem paulo post famulitii, uel, ut alii arbitrantur, exiguum culinae administrandae officium consecutus sit: id quod affirmant *Albinus* l. c. p. 266. *Dresserus Chron. Sax.* p. 443. *Binbardus Chron. Thuring.* L. III. p. 11. *Boiemus* p. 7. in *uit. Albert. Seb. Mullerus Annal. Sax.* p. 30. Documenta *Friderici*, quod miramur, de nequissimo homine nihil

nihil plane tradunt. Hinc, fatemur, parum abfuit, quin, silentium Principis secuti, iam recensita Scriptorum iudicia abiecissemus: sed, cum ipsius *Schualbii* epistola, ad Kauffungum paulo ante commissum facinus clam transmissa, et a *Critico* T. III. Qu. 40. p. 257. publicae luci exposita, nobis obstaret, mutauimus mentem, literasque coqui, declarandi proditionis criminis ergo, hic proferri duximus:

Dem
Ehrbaren strengen JUNCKEN
Curad von Kawfungen uf Kalenberg!

Meinen gynstglichen lyben Jungker
zuzustellen zu angenen Handen.

Mein willig Dienst sampt alles lybs und gutes zuvor.

Ehrbar Strenger lyber Jungker.

Als der Churfürst vestigklich peschlossen: hat uff morgen SUNDAGES nach der Frummeß gein Lypzk zu wegfarten mit denn meresten Hofelüten/ och Muntag usn Abendt der Cansyler yn ee gelebete in synem Huse usrichten wirdet / samer mügen dehrby mannichveltige Höfelinge gewesen/ und uffs Schloß daczumalen allyn der oldte Esmus Drabandten Dynst/ wellicher ast yn geschleffert magk werdin/ der Pforthyner ist la- gerich krank / kan ich uch nicht pergin / yn gelubner truwe Uch selber gewertiglich zu dynen/ undt vwer Anstaltungk gewartin. Darnach Ihr Bch zu richten. Datum Aldenburg / am Samstag nach Unser Frauen tage / A. W.

HANS SCHWARZE.

F 3

Exin-

Exinde et illud liquet, quod aulici Friderici II. eo tempore in urbe uino somnoque indulserint, eamque ob rem plagiaro nostro opportunam scelus patrandi occasionem suppeditauerint: quod etiam *Fabriçius* L. VII. *Orig.* p. 771. *Albin. Weisßn. Land. Chron.* Tit. XXI. p. 267. *Mollerus Annal. Freib.* p. 100. alii- que statuunt. **MINISTRI** Principum alias *amici et uera regni*

Iugurtib.
c. 30. L.
VIII. long.
a fin.

praesidia Sallustio audiunt, nec aliter eosdem *Xenophon* describit:

ἔ τὸδε τὸ χρυσῶν σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διάσωζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πολλοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέςτατον.

Sed *nostros* hoc loco non *fulcra et columnas* patriae, uerum *arundines*, leuesque *cannas*, quae uel tenui aura motae hinc illinc nutant, uocandos esse existimamus. Illi enim, imminente tanto uniuersae domui Saxonicae periculo, fidem, **E-**lectori sancte promissam, potissimum praestare debuissent: sed, proh dolor! loco fidei seruandae conuiuia epulasque, ab

In Alcest. aliis institutas, celebrant, eoque ipso, *Euripidis* pronuncia- tum firmo ueritatis talo niti, manifesto produnt:

97.

ἔ γάρ τι πάντες ἐν φρονῆσι κοιράνοισι,
ὡς τ' ἐν κακοῖσιν εὐμενεῖς παρεσάναι.

Vid. Stibl. Quare is non male ageret, qui, horum exemplis monitus,

in Eurip. nullum unquam tam sapientem, tamque prudentem fuisse, disceret,

Cyclop. quem non ebrietas mente et ratione priuarit, adeoque *Aristotelis*

Polit. V. uerba sedulo secum perpenderet: ἔτε γὰρ εὐεπίθετος, ἔτ' εὐ-

c. II. long. καταφρόνητος ὁ νήφων, ἀλλ' ὁ μεθύων, ἔδ' ἀγρυπνῶ, ἀλλ' ὁ καθεύδων.

a fin. Sed mittimus haec, et postremo alios, qui aliter sentiunt,

et neglecto Schuualbii nomine *Paedagogum*, seu morum Ma-

gistrum, Principibus instituendis praepositum, cum Kauf-

fungo conspirasse, autumant, breuiter saltem contempla-

mur. In his *Aeneas Syluius* ap. *Freber.* T. II. *Rer. Germ.* p. 70.

referendus est, cum quo ceteri, utpote *Nauclerus*, *Chron.* Vol.

II. p. 1097. *Seb. Francus* im *deutschen Chronico* p. 256. *Munsterus*

Lib. III. *Cosmogr.* c. 426. p. 1004. colludunt.

XI. Post-

XI.

Post haec, ubi iam arcem ingressus erat, ocyus scalas ligneas, (aa) quae non inepta sibi inuicem iuncturae respondebant, humiliori pariter ac commodiori loco applicat: quo facto iuniorum Principum (ββ) conclave adit, illosque, e lectulis perfida manu extractos, ad ministros suos, (γγ) sub radicibus arcis una cum XXXVI. equis delitescentes, deportat, (δδ) ipse in Bohemiam (εε) cum Alberto (ςς) profecturus.

Haec omnia Placidus Elector in testimonio, toties iam citato, disertè describit:

Als er ins Sloss quam / rümete er ein ander Fenster / das er selbs / diewile er Unser Boit zu Aldenburg was / mit Ysenwerg nach aller Nothdurfft / so wir uns lassen bedüncken / und Im vertrueten / befesten ließ / an dasselbe Fenster er forhe Holzkleitern in einander geschrubet / anrichte / us ein sulches daß er zu seiner Ußfluchte die Höhe vermyde / und ylende wegkommen möchte / Als er nu sine folger in der Zedel berürt / nach sinem willen ins Schloß brachte / suchte er die Gänge / die er fur us dem Rechts Tage eigentlich bes sehen hatte / und ylete für unser lieben Söne Schlassgemach / und
offne

offnete das durch sine Künste / und nam die uff ihrer ruhe / und
 ylete mit den uff unsern Schloße zu sinen nachrytern / die uff yn
 mit sechs und drisig Pferden / nahen bie Unsern Schloße / war-
 ten / und farte sich mit den gein dem Lande zu Böhem / des weges
 ungesparet. Vid. *VVeckius* l. c.

(aa) Cur uero Kauffungus alias, praeter nexiles, ad
 inferius arcis latus affigi uoluerit, id in causa fuisse uidetur,
 ut, si forsitan res minus ex uoto procederet, eo celeriori
 una cum suis fuga elabi posset. Ex his perspiciamus, hominem
 atrocis sceleris reum *semper cruciari sauciae conscientiae tormen-*
tis, semper hostem a tergo instantem suspicari, ut loquitur Casp.
Stiblinus. Hinc, quemadmodum similis fugienti aduenerat : ita
 plenus trepidationis ac metus recessit, Augusti Buchneri uerba sunt.

In not. ad
 Eurip.
 Orat. Pa-
 neg. II.

(33) FRIDERICVS II. Saxoniae Elector, Misniaeque
 Marchio, ob eximiam animi modestiam Placidi nomine in-
 signitus, ex MARGARETHA, Ernesti, Austriae Archi-Du-
 cis, Filia, et Friderici III. Imperatoris Sorore, tum *quinque*
 suscepit Filios, *Henricum* scilicet et *Alexandrum*, primo statim
 aetatis flore mortalium rebus exemptos, *Fridericum*, d. 24.
 Aug, anno 1439, uix decem annos superstitem, ERNE-
 STVM, d. 25. Mart. anno 1441., ALBERTVM, d. 27. Iul.
 anno 1443: tum etiam *quinque* numero Filias, *Amaliam*, an-
 no 1435, postea Ludouici Diuitis, Bauariae Ducis, Con-
 iugem, *Annam*, d. 7. Mart. anno 1437., Alberto, Electori Bran-
 denburgico in matrimonium datam, *Aureliam*, quae prae-
 mature dehinc migravit, *Heduuigem*, Abbatissam Quedlin-
 burgensem, et denique *Margaretham*, itidem Seufelicensis Ab-
 batiae praefectam. Conf. *Fabric. in Elector. Sax.* p. 21. *El. Reuf-*
ner. in Genealog. Stemmat. Vitichind. p. 35. *Anton. VVeckius in*
Descr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 119. Inter priores igitur liberos uni-
 ce tum temporis restabant *Ernestus* et *Albertus*, ceteri uiril-
 is sexus iam ante e uiuis excefferant. Hos duos Kauffun-
 gus

gus

gus subdole aggreditur, eosque initio, ut *Fabricius* autor est, blandis uerborum lenociniis hortatur, uelint sponte et laeto animo sequi, nullum uitae discrimen inde metuendum esse: Sin minus obsequantur, iisdem mortem intentat. uid. *AEn. Syluius* ap. *Freher. T. II. Rer. Germ. p. 70. Nauclerus Chr. Vol. II. p. 1097. Munster. Cosmogr. L. III. c. 426. p. 1004. Mutius apud Pistor. T. II. Rer. Germ. p. 301. Seb. Francus im deutschen Chronico p. 256. Spangenberg. Chron. Mansfeld. c. 333. pag. 397. Gottfridi, Chron. Hist. P. VI. f. 667. etc. Paulo post in Principum contubernales tanto inuehitur furore, ut eos omnes, qui uel pedem dehinc mouerent, uel minimum, quocunque modo id fiat, strepitum excitarent, sese gladio necaturum esse, minatus sit. *Fabric. Orig. L. VII. p. 771. Albin. Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 268. Dresser. Chron. Sax. p. 444.* Nec istud omiserim, quod *Ernestus*, primus omnium expergefactus, cum hostes adesse intelligeret, uirgini cuidam, iam annis prouectae, cui Principum cura in aula *Fridericiana* multis abhinc annis tradita erat, acclamasse dicatur: **O Bule / Bule / Kung von Kauffungen ist da / und will uns erwürgen : o sagt es bald der Frau Mutter / daß sie uns helffe.** Conf. *Albinus* l. c. p. 267. et ex eo *Dresserus* l. c. Frustra, Optime Princeps, Matris Tuae, quippe quae et ipsa dolis Kauffungi, obseratis per totam arcem foribus, et obditis ubique repagulis, circumuenta, auxilium imploras! Frustra ab inermi $\sigma\kappa\epsilon\upsilon\epsilon\iota$ praesidium quaeris! Acquiescendum potius in uoluntate et proteruia scelesti militis. Dum haec geruntur, *Albertum*, pro sua fallendi hostem versutie, sub sponda paulisper sese occultasse, et hinc *Vilhelmum de Mosen*, ubi a Kauffungo, *Ernestum* abducturo, id mandati acceperat, ut natu minorem auferret, loco *Alberti*, iuniorem quendam *Comitem Barbiensem*, in aula *Electoris* cum ceteris educandum, comprehendisse scribunt *Fabricius, Mich. Boiemus inuit. Alb. p. 7. Albinus, Dresserus,*
G aliique*

aliique cc. ll. qui et hoc pariter, Conradum errore animaduerso et assumpto Comite, denuo arcis fastigia petiisse, Albertumque, e latebris suis protractum, ad socios suos deportasse, commemorant.

(γγ) Kauffungus, praeter eos comites, quos supra iam recensuimus, alios adhuc ad arcem attulerat, eosque ad ima montis primordia cum magna equorum multitudine excubias agere iusserat. Quot autem praecise eorum fuerint, non adeo cognitum habemus: *Mich. Boiemus tamen, in uit. Albert. p. 7. apud C. S. Schurzfleisch. Disp. Hist. XXIX. Conradum collectis XXXII. iterumque aliis XXXV equis, et adhibitis VIII. complicibus aduenisse, praeterq; hos, X socios ad Principum strata allexisse, nobis persuadere conatur. Ceteri, ut Albinus Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 267. Dresserus l. c. Binhardus Chron. Thur. L. III. p. II. inter se congruunt, summamque X. socios et XXXV. equos numerant.*

(δδ) Vtrum Filii Electoris per aream, arci contiguam ablati, an uero beneficio funium de scalis demissi sint, res plena dubiis est, et neutra ex his sententia magni ponderis argumentis destituitur. Qui enim illam defendunt, *primum Schunalbii epistola, ad Kauffungum data, et supra a nobis huic Historiae inserta, nituntur, et ex ea portitorem morbo laborasse, Asinum uero satellitem ob ingrauescentem senectutem ad somnos ualde procliuem fuisse, eamque ob rem Kauffungo facile exitum per aream patuisse, demonstrant. Deinde auctoritates quoq; aliorum, et in his praecipue Fabricii allegant: Conrado, inquit ille, non necesse erat, ut alii scribunt, de fenestra altissima funibus aut scalis demittere Principes, sed per arcis portam incustoditam, (id enim curabat coquus, facinoris administrator) ambos educit. L. VII. Orig. p. 771. nec dissentiunt Albinus Tit. XXI. p. 268. Dresserus Chron. Sax. p. 444. aliique. Inde*
Matre

Matre Principum, Margaretham, his turbis iam excitatam, ubi Albertum iuniorem manu Kauffungi comprehensum, et per aream arcis deductum, conspicata fuerit, ita raptorem allocutam esse iidem scriptores perhibent: *Lieber Kunz / thue nicht so übel an mir / u. meinen lieben Herrn / verschone meine Kinder / es sollen alle deine Sachen noch gut werden.* Contra uero, qui alteram, ceu magis rei gestae conuenientem, tuentur, ad documenta Electoris, cui plus fidei hac in parte habendum, prouocant, Kauffungumque eum in finem, superato iam castelli cacumine, scalas ligneas humiliori loco adaptandas curasse tradunt, ut Principes, euitata arcis altitudine, eo citius de iisdem demitti possent. Nec sibi deesse aliorum suffragia affirmant, quippe hanc sententiam suam facere *Spangenbergium in Chron. Mansfeld. c. 333. p. 389. Gottfridi in Chron. Histor. P. VI. 667. Michaelis Boiemum in Vit. Albert. p. 7.* (ut adeo impingat hic *Disputator Lipsiensis*, qui Boiemo contrariam sententiam affingit, eoque ipso negligentiae culpam incurrit.) Tandem, quo minus priorem amplectantur, hanc causam interferunt, militem nostrum eadem ratione, si porta a uigilibus relicta fuisset, arcem intrare potuisse, qua postea extractis eluctulis liberis, exitum quaesiuerit. Hinc omnino hocce Fratrum par non per aream, sed de scalis demissum esse, contendunt. Sed quicquid huius rei sit, et quicquid de utroque statuatur, id non adeo in magno ponemus discrimine, modo istud saluum, certumque maneat, quod de ipso Principum raptu, a nefario homuncione tentato, in tot antiquitatum monumentis relatum legimus. Itane igitur militem uirtutem suam in pueris, qui omnis iuuenilis roboris adhuc expertes, comprobasse decet? Itane ille copiarum Dux, qui antea aperto Marte ualidissimas saepe urbes obsidione cingere, uel etiam expugnare poterat, furtiua

nocturnaue in arcem ascensione delectatur? Pudeat tantum commisisse scelus, quod nullis temporum iniuriis, nulla posterorum memoria unquam excidet! O dedecus! O ingrati animi ciuem, qui beneficia, ab Electore toties accepta, immani facinore compensat! Merito quis tumulo Kauffungiano illud inscriberet, quod uel *Mantuanus*:

L. IV. Æn.
v. 366.

*Perside, te duris genuit de cautibus horrens
Caucasus, Hyrcanaeque admorunt ubera tigres,*

L. III. uel *Sulmonensis* Poeta alicubi cecinit:

Trist. Eleg.
II.

*Natus es e scopulis, nutritus lacte ferino,
Et dicam, silices pectus habere tuum.*

(εε) BOHEMORVM natio ferox, et in armis, ut uideatur, ab incunabulis ueluti educata, infensas olim cum uicinis Misniae colonis aluit lites, eosdemque haud raro, facto subinde impetu, adeo impugnauit, ut odia haec illi connata quasi ac perpetua fuisse, iures. Nam conditores rerum Misnicarum consulturis facile patebit, quanta crudelitate PROCOPIVS RASVS, imperterritus gentis, quae ab *Husso* nomen tulit, defensor, anno MCCCCXXIX, defuncto iam Fridrico Bellicoso, Saxoniae Electore, patriae nostrae fines prosecutus, uniuersas *Dresdensium, Dippoldisualdensium, Pirnensium*, ceterarumque urbium ditiones, nullo mortalium resistente, deuastauerit. Nec postea incursionibus istis finis datus, sed *Procopius*, tanto uictoriarum cumulo huc tum elatus, non solum anno MCCCCXXX. ex iisdem tractibus, tali quidem successu praedas egit, ut et IOHANNEM de POLENZ, Nobilem Misnicum, qui, adhibitis octingentis equis, hosti, *Muldam* fluuium traiecturo, remoras iniicere uolebat, in fugam coniecero: uerum etiam anno MCCCCXXXII tertium rediit, exercitumque suum ad *Lipsiam* urbem stetit. Dehinc, mortuo Procopio, GEORGIVS PODIEBRADIVS, summis

summis Bohemorum rebus admotus, non minori armorum uiolentia regiones Misnicas aggressus: siquidem is anno MCCCCL. ex Vilhelmi, Landgrauii Thuringiae, instinctu, quod supra iam diximus, inueteratas inter utrumque populum inimicitias, exustis undiquaque uillis ac oppidis, longius latiusque propagauit. Conf. imprimis *Andr. Mollerus Annal. Freib.* p. 79. seq. *Fabric. Orig. L. VII.* p. 762. *Albin. Tit. XXI.* p. 265. et *Anton. VVeckius Descr. Dresd. P. II. Tit. I.* p. 119. Quare Kauffungus noster, cui haec talia satis nota, uix ullibi melius, firmitusue, quam in Bohemia, nequitiae suae asylum, quo raptos Electoris Filios deferret, sese inuenire posse iudicauit. Periculosum sane Conradi consilium: Si enim cum Principibus illuc, quo tenderat, peruenisset, nullum est dubium, quin eos, uel accepto ingenti auri pondere, Bohemis uenditurus, uel saltem Fridericum II. ad ineunda quaeuis pacta, et restituenda Vicethumiana praedia, compulsurus fuisset: de quo etiam conf. *AEn. Syluius ap. Freber. T. II. Rer. Germ.* p. 70. *Naucerus Chron. Vol. II.* p. 1097. *Munsterus Consm. L. III.* c. 426. p. 1004. *Francus im deutschen Chron.* p. 256. *Mutius ap. Pistor. T. II. Rer. Germ.* p. 301. *Fabricius Orig. L. VII.* p. 771. *Spangenbergius Chron. Mansfeld. c. 333.* p. 397. *Albinus Meissn. Land Chron. Tit. XXI.* p. 269. *Gottfridi Chron. Hist. P. VI.* p. 667.

(??) Hic primo loco obseruari meretur, quod Kauffungus post diuisam cum sociis praedam, ipse *Albertum*: Vilhelmi uero de *Mosen* et de *Schonfels*, ceterique *Ernestum*, per aliam uiam abducendum, sumserint, et ante susceptum iter ita inter sese conuenerint, ut alter, uno ex raptoribus forsitan intercepto, tamdiu alterum Principem in seruitutem retineret, quamdiu utrique parti et uenia factorum promissa, et ea, quae Kauffungus ab Electore semel iterumque postulauerat, tradita ac soluta fuerint. conf. *Fabricus, Mich. Boiemus, Albinus, Dresserus, VVeckius, ll. cc. Birckius S. H. S. XXI.* p. 424.

Secundo illi nobis reiiciendi sunt, qui ambos, Ernestum et Albertum, a Conrado ad Bohemiae fines prope delatos esse perhibent, cum tamen ex Friderici documentis longe aliud et diuersum quid perspiciamus. In eorum ergo numero haud dubie princeps est *Botho*, qui in *Chron. Brunswic. Picturat.* ap. illustr. *Leibnitium* T. III. *Scriptor. Brunswic.* p. 400. ita loquitur:

Hertoghe Frederick to Sassen, Marggreven Frederiekes Sone to Mysenlant, Greve to Doringh de Korforste. He nam Margaretam, Hertogen Fredericks dochter in Osterick, Keyser Fredericks Suster, de telde om tuvey Sone. Eynen Ernest, de na om eyn Korforste vuart. Und eynen Albrecht, de vworden om alle beyde stolen von der borch Altenborch, dat dede eyn de heyt Cuntze van Kauffinge unde brachte se in dat holt. Dat ganse land vuart vach unde jagede na, unde kregen de jungen Heren vvedder, unde Cuntze van Kauffingen vward gefangen, unde seyn bovet affgeslagen.

Cum quo pariter Paulus Langius in Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 865. Huldr. Mutius ap. eundem T. II. p. 301. Spangenberg. Chron. Mansf. c. 333. p. 398. Seb. Francus in Deutschen Chron. p. 256. Gottfridi l. c. aliique consentiunt.

Tertio denique nec istud ignoretur uelinus, quod de hac quaestione: *Vtrum Albertus alii, an uero Kauffungi equo impositus sit?* a Scriptoribus domesticis non unum idemque feratur iudicium. *Albinus* sane *Meisn. LandChron. Tit. XXI. p. 269.* et ex eo *Dresserus, Chron. Sax.* eum parippo, (uulgo ein Hand, Roß/) ad latus Conradi uectum esse opinantur: *Fabricus* uero, *L. VII. Orig. Sax. p. 771.* et *Mich. Boiemus in uit. Albert. ap. C. S. Schurzfleisch. in Disput. Histor. p. 7.* ceterique, qui horum sententiae subscribunt, posterius statuunt.

XII.

XII.

A Egre id Misnica Friderici pubes passa: quare eadem, ex urbe effusa, uelut agmine uno petit uias publicas: alii uehementi campanarum pulsu (ηη) finitimos commissi criminis confirmant, alii per agros dilabuntur, nec prius incepto desistunt, quam ut ope Carbonarii cuiusdam (θθ) Kauffungum, (qui una cum binis (ιι) in sylua Pratouallensi (κκ) Albertum, ab itinere defessum, et uili ciborum genere (λλ) reficiendum, tenebat,) deprehenderint, et ipsis Kiliansi fastis Zuuiccauiam (μμ) capitum abduxerint: Albertum uero liberatum eodem die ad Abbatem Grunhaniensem (νν) detulerint.

Verba Electoris, quae huc pro more nostro apponantur, denuo digna esse, iudicamus:

Des morgens am Dinstage Kiliansi umb die neunde stunde worden

den

den Unfern uff Slosß zu Altenburg Cungen und finer Helffer in der Zedel benannt / seche des briff noch der tat geantwort / worden die Unfern bereite / und folgten Im alsbalde noch uff frischen Fuisse / und quamen Cungen an und Unfern lieben Sohn Herzog Albrecht / den er selb dritte bie ym hatte / im walde bie dem Closter zum Grünhain / und brachten unsren Son vom ym / und singen Cungen am Dinstag Kylian zu unsren handen / der gein Zwickau in Gefengnisse geantwort wart.

(*77*) De tumultu ac strepitu, ab insequentibus ubiuis moto, plena sunt *Aeneae Syluii, Bothonis, Naucleri, Munsteri, Franci, Mutii, Boiemi, Fabrieii, Spangenbergii, Albini, Dresseri, Binhardi, Schmidii, Molleri, VVeckii*, ll. cc. uolumina, nec pauci eorum, quod facile credimus, aera campanarum, in templis publicis fixa, ubique locorum et per omnes Friderici regiones pulsa fuisse tradunt: tanto quidem fragore, ut et, si *Herm. Suedenio*, T. III. *Crit. Qu.* 40. p. 535. fides habenda est, *Vulturii*, (uulgo *Geyer*) quod uetustum in Hermunduris oppidum et *Ephoriae Annaemontanae*, speciatim *Dioecesi Bucholzensi* insertum, non exiguae magnitudinis campana, uehementioribus pistilli ictibus saucia, disrupta dicatur. Hanc postmodum anno MCCCCLVI. Fridericus Placidus denuo circumfundi et reparari iussit, cui altero in latere *Ernesti* et *Alberti*, in altero uero *Kauffungi* et *Carbonarii* imagines impressae: ad superiorem metalli partem haec:

Filiolos KVRT abripiebat Saxonis: ergo

Redditionem hoc aes Christipare memorat:

ad extremam uero ipsius oram illa uerba exsculpta fuere:

Aufugiente Ducum plagiario rupta, sed Almi

Ensiferi sumtu sum reparata Patris.

(99) CAR-

(99) CARBONARII uirtutem et fidem, publice datam, Elector in literis suis penitus praetermisit, cum contra omnes fere rerum gestarum scriptores eius mentionem faciant, ita tamen, ut diuersas de eodem foueant opiniones. Alii enim, omisso ipsius nomine, eum non ut uindicem ac liberatorem, uerum ut hospitem Alberti describunt: ita *AEn. Syluius* ap. *Freber. T. II. Rer. Germ. p. 70.* sentit: *Iamque periculum omne transmissum putabat, cum iunior captiuorum labore ac fame deficiens, et quietem simul et cibum poscit, cuius precibus commotus praedo ad CARBONARIVM quendam diuertit, afferrique panem et cereuisiam iussit: nec discedunt ab hoc Paul. Langius Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 865. Naclerus L. III. Chron. Vol. II. p. 1097. Seb. Munsterus Cosmogr. L. III. c. 426. p. 1004. Francus in Deutschen Chron. p. 256. Huldricus Mutius ap. Pistor. T. II. p. 301. Spangenberg. Chron. Mansf. c. 333. p. 389. Mich. Boiemus in uit. Albert. p. 8. Gottfridi Chron. Hist. P. VI. p. 667.* Alii rem aliter sic enunciant: *Carbonarius*, (qui *Albin. Meißn. Land Chr. T. XXI. p. 274. Baccalari*, Critico uero *T. III. Qu. 40. p. 537. G. Schmidius* nominatur,) ubi Kauffungum, Kauffungique equitem, in sylua fraga legentem, simulque Albertum, ex cuius uultu, (conf. *Fidelissimi in Studio Theologico Praeceptoris nostri, Magnif. DN. D. WERNSDORFII Dissertatio de Henrico Pio, anno 1694. hic loci uentilata,*) ac habitu iam egregia plane indoles et eminentiores ipsius natales facile conici poterant, contemplatus erat, nouitare rei attotenus Conradum, pro more siluestrium hominum, audacter interrogat, qui de puero moliretur, et quorsum cum eodem tenderet? ad quae ille sic respondet: *Es ist ein böser Bube!* (quis uero Kauffungo nequior?) *welcher seinem Herrn entlauffen! den muß ich wieder heimbringen.* Hoc facto paulisper raptor a uia deflectit, et ad profundos nemorum recessus delatus, calcaribusque suis tenero fragorum

H germi-

gemine implicitus, in terram prolabitur: quod quum uideret Albertus, clam Carbonario haec insufurrat: Ich bin ein Fürst von Sachsen/ mache mich loß/ mein Vater soll dies wohl gelten. Facile is iunioris Principis sermoni obsequitur, hinc iacentem apprehensa sude eo usque urget ac deprimat, donec tandem, exorto tumultu, quem canis ciebat, et ipsa Carbonarii uxor interuenit, quae illico, praedones adesse suspicata, dato, ut solent, signo, (sonitum enim percussa securi cultro faciunt,) uicinos aduocat, quorum cuncursu id praestitum, ut Kauffungus, humi adhuc prostratus, in uincula coniceretur, paulo post Cygneam abducendus: ita differunt *Fabricius, Orig. Sax. L. VII. p. 772. Albinus Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 270. Dresserus Chron. Sax. p. 445. Collectores Lexici Historici subuoc. Kauffungen p. 249. Birckius S. H. S. XLI. p. 424.* qui et, seruum Conradi, ubi Albertum Carbonarii auribus quidpiam inspirasse uiderat, ense uaginam nudasse, caputque Principis prope feriisse, tradunt. Illi in defectu, hi in excessu peccant: illi de Carbonario liberatore prorsus silent, hi eundem nimium, quam par est, extollunt. Nos mediam denuo uiam diligimus, nec primo eo audaciae progredimur, ut istum omnilaude meritisque suis, quae ducendo ad Albertum insectantes imprimis praestitit, defraudare uelimus. Obstant enim nobis tot Friderici munera, in eum benigne collata, quin et toga ipsius *Ebersdorffii* suspensa, aliaque id generis documenta, quae omnino scrupulum dubitantibus eximunt, Carbonariiue erga patriam, patriaeque Patrem pietatem corroborant. Illud tamen *secundo* ut credamus, uix adduci possumus, quod nimirum solus Kauffungus fuisse de fundo praecipitem egerit, quandoquidem duo equites, quos secum habebat raptor, uix tantum desidiae litasse putandi sunt, ut miseram heri sortem et plagas Conrado inflictas ficcis, quemadmodum loquuntur, oculis aspicere potuerint. Non satis igitur miramur, qui

qui

qui factum sit, ut *Disputator Lipsiensis* cramben hanc, quam *Fabricius*, aliique toties apposuerunt, ad nauseam recoxerit, cum tamen Kauffungum a duobus equitibus, (qui uerba huiusmodi facile auertere poterant,) constipatum fuisse bene nouerit. Eandem cantilenam canit *Criticus* T. III. Qu. 40. p. 538. *sequ.* Hinc *tertio* magis consultum erit, si eorum partes tueamur, qui Carbonarium, a Kauffungo in proximum uel oppidum, uel pagum, opsonia afferendi causa, missum, et a Friderici II. subditis tam felici fato offensum esse arbitrantur, ut tandem, uestigia uiri illius secuti, ac de nouis in sylua hospitibus certiores facti, ad eum locum peruenierint, ubi Kauffungus tum capiendae quietis gratia, haerebat. Et sic facile euenire potuit, ut et Carbonarius, qui suos hospites raptores, contra uero plurimos sibi socios adesse intellexerat, sude uel alio instrumento Conradum, carceris molestias armis forsitan depulsurum, probe triuerit, quod opus alias solus uix aggressus fuisset.

(ii) Conradus Kauffungus *decem* complices secum in arcem Altenburgensem attulit, quorum catalogus supra ad *Apb.* X. p. 38. exhibetur: hos postea, ex eadem discessuros, duo Ianus Schuueinizius, *Boiemo Explorator* dictus, et coquus Schuualbius comitati, *duodenarium numerum* constituerunt. Praeter hos ad radices arcis quosdam, (*quatuor* ut uidetur,) quibus raptores equos suos custodiendos tradiderant, excubias egisse, iam fuit demonstratum. uid. *Apb.* XI. p. 45. Collatis igitur rationibus, et subducto accurate calculo, *sedecim* sceleris ministros deprehendimus. Ex his *sex*, cum Kauffungo profecti, eam, quam ipse tulit, conditionem subierunt: *duo* enim d. VIII, *quatuor* uero demum d. XXII. Iul. testibus *Spangenbergio Chron. Mansf.* c. 333. p. 398. *Albino, Dressero, ll. c. Laurentio VWilhelmi in Descr. Urb. Cygn.* p. 197. intercepti. Reliqui, qui Ernestum Principem per aliam uiam abduxe-

abduxerant, *sex*, et insimul XIV. equos, (non X, ut *Disputator* sentit,) amiserunt. conf. Friderici uerba, infra ad *Apb. XIII.* producende. Sic *duodecim* cum ipso Conrado in custodiam dati, ceteri praesidium in fuga quaesiuere: Vilhelmi de Mosen et Schonfels, assumtis Ernesto et duobus famulis, speluncam ingressi, tandem, trium dierum spatio interiecto, redditoque Principe, salutem impetrarunt. Alii hic non leuiter, in numerandis raptorum seruis, impingunt, equitesque Kauffungi cum Moseni Schonfelsique sociis confundunt. *Fabricius* enim L. VII. *Orig.* p. 752. *Mich. Boiemus uit. Alb.* p. 9. *Albinus, Dresserus, etc.* Conradum *quinque* praemisisse, *unicum* uero secum retinuisse, huncque cum ipso Kauffungo, illos uero eodem die, VIII. Iul., curante id *Grunhaniensi Abbate*, captos esse uolunt. Literae Friderici de his nihil habent, contra autem duos equites Kauffungo adfuisse, sex alios uero, non Conradinos, Mosenianos, Schonfelsianosque ab insectantibus comprehensos indigitant. Cum Scriptoribus modo citatis *Criticus* T. III. *Qu.* 40. p. 540. more suo, et neglecta Electoris fide, consentit: *Spangenbergius* contra in *Chron. Mansfeld. C.* 333. p. 398. recte duos Kauffungi socios cum domino captos statuit.

(*xx*) *Aeneas Sylvius*, et quem imitantur ceteri, *Naclerus Chron. Vol. II.* p. 1097. *Paulus Langius* ap. *Pistor. T. II. Rer. Germ.* p. 865. *Seb. Munsterus Cosmogr. L. III. c.* 426. p. 1004. *Huldreich. Mutius* ap. *Pist. T. II. Rer. Germ.* p. 301. Siluam *Hercyniam* intelligunt: magis accurate illi scribunt, qui Kauffungum, commisso scelere, primum per nemus (Seine uocatum,) Altenburgo proximum, tum per syluas *Rabensteinenses, Elterlam* uersus, (oppidum in Hermunduris situm, communi nomine *Elterlein* appellatum,) tanta celeritate iter maturasse putant, ut et mane ditionem *monasterii Grunhaniensis*, postea uero, pulsu campanarum monitus, Siluam *Pratouallensem*, (den *Wiesenthaler Wald*;) non procul a dilecta patria nostra, *Cro-*
ten-

tendorffio (uulgo *Crotendorff*) primordia sua capientem, ingressus, fere ad fines Bohemiae, qui uix dimidio lapide abhinc distabant, peruenirit. conf. praecipue *Albinus Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 269. Fabricius L. VII. Orig. p. 771. Mich. Boiemus in uit. Alb. p. 8. Dresserus l. c. Gottfridi Chron. Hist. P. II. fol. 669. Anton. VVeckius Descr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 123. Lexicon Historic. sub uoc. Kauffungen p. 249.*

(λλ) Hic in sententiarum diuortia abeunt Historici: alii, utpote *AEn. Syluius*, cuius uerba ad hunc Aphor. protulimus, *Paulus Langius, Nauclerus, Francus, Munsterus, Mutius, Spangenbergius, Boiemus*, ll. alleg. alimenta a carbonario iussu Kauffungi allata: alii uero, *Fabricius* scilicet, *Albinus, Dresserus* etc. fraga, quae ibi abundantis copia procreare non nescimus, a plagiariis lecta esse arbitrantur. Nos utrumque concedimus, nihilque absoni, uel, quod sibi inuicem repugnet, hoc loco inueniri, existimamus. Eo enim tempore, quo Carbonarius in uiciniam ablegatus fuerat, facile Kauffungus, ut quodammodo saltem Alberti sitim, famemque placaret, de equo descendere, et iunioris Principis, fortasse etiam sui gratia fraga legere potuit: quod non obseruauit *Disputator Lipsiensis*, qui prioribus temere reiectis, ad posteriores, uelut ad sacram ancoram, confugit, eorumque autoritate sese tutum fore ratus est. Nec istud praeterimus, *Albinum*, una cum suis asseclis, in eo discessionem facere a *Fabricio*, quod Albertum simul quoque cum Kauffungo in eodem fraga quaerendi studio occupatum fuisse statuerit. Denique teste citato iam Scriptore, *Albino*, Albertus, in libertatem uindicatus, haud raro dixisse fertur, se diutius omnino et famem tollerare, et equo insidere ualuisse: quod autem remoras hasce iniecerit, id ideo factum esse, ut Kauffungus paulisper a fuga detineri, et persequentes eo citius uestigiis raptorum instare potuissent. uid. *Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 270.*

(μμ) ZVICCAVIENSIVM origines, progressus et res gestas hic proponere, nimis longum foret, ideo labore hoc libenter in praesenti superfedemus, imprimis cum uul- lum non fugiat, quod *Paulus Langius, Tob. Schmidius, Laurentius Vilhelmi*, aliique nobis hac in re otia fecerint. Quapro- pter solummodo nunc annotasse sufficiat, eandem hanc ur- bem Conrado, a Friderici II. ciuibus capto, insimulque duo- bus seruis ipsius, (de quibus tamen Historici nostri nihil pro- dunt;) d. VIII. Iul. et sequentibus, hospitium, quamuis in lo- co squalido, eamque ob rem minus gratum, acceptumue dedisse. conf. *Fabricius Orig. L. VII. p. 272. VVeckius f. c. Seb. Müller. Annal. Sax. p. 30.* Alii Kauffungum primo ad *Abbatem Grunhaniensem*, postea uero, eodem die, *Zuwickauiam*, (quam alii Zuiccam et Cygneam nuncupant,) deductum fuisse, contendunt. uid. *Andr. Moller. Annal. Freib, p. 100. Lexicon Hi- stor. sub. uoc. Kauffungen p. 249.*

(vv) GRVNHANIVM, (ab incolis *Grünhahn* dictum,) olim in tractu metallifero non incelebre monasterium, lar- gos diuitesque religioso Patrum, qui S. Bernhaldi legibus adstricti erant, coetui fudit reditus. uid. *Albin. Weisn. Land Chron. Tit. XXII. p. 298.* Postea, ubi noua, eademque pu- rior Sacris in Hermundurorum regionibus lux affulsit, non mirum, quod et iste locus graue Romani Pontificis iugum excusserit, pauloque post *Praefecturae* dignitatem acquisiue- rit: qua etiamnum fruitur, et sub felicissimo *Sarmatarum* *Recis. FRIDERICI AVGVST.* Imperio indies maiora in- crementa capit. Ferrum, quod ex Grunhaniensi terra *Ra- scham* uersus, (Germanice *Rasche*) effoditur, *Agricola L. II. de uet. et nou. metall. p. 413.* admodum commendat. Quo no- mine *ABBAS Coenobii Grunhannensis* tempore Friderici Pla- cidi fuerit insignitus, uix ullibi, neque adeo ex Electoris li- teris, quod miramur, perspicere potuimus: interim tamen
ipfius

ipfius fama , pietas et amor, quo Sereniffimam Domum Sa-
xonicam tum complexus eft, adhuc in omnium fere fcriptis
egregie uiget. conf. *Fabric. Orig. L. VII. p. 773. Albin. Tit. XXI*
p. 270. Drefferus l. c. Moller. Annal. Freib. p. 100. Nec iftud
quidem immerito: hic enim Albertum d. VIII. Iul. non fo-
lum benigne liberaliterque praefidio fuo, quin & hofpicio,
dignatus, uerum etiam eundem fequenti IX. Iul. ad piam
Matrem ferri curauit: in quo nobifcum consentientes habe-
mus *Fabricium l. c. Mich. Boiemum in uit. Albert. p. 10. Albin. l. c.*
p. 271. Drefferum, Andr Mollerum, ll. cc. Seb. Mullerum Annal.
Sax. p. 30. aliosque. Difcedit tamen ab his *Spangenbergius*
Chron. Mansf. c. 333. p. 398. dum Albertum d. X. Iul. Alten-
burgum rediiffe contendit.

XIII.

Ceteri Conradi locii, Vilhelmi de Mo-
fen et Schonfels, lex feruos in fuga
amittunt: inde affumtis aliis duo-
bus in abruptam montis cauernam
(ξξ) cum Ernesto fugiunt, eoque
in loco per tres dies commorantur,
donec tandem, datis ad ERIDERI-
CVM SCHONBURGIVM (οο) lite-
ri, (ππ) natu maiorem Electoris Fi-
lium, ueniam fcleris antea pacti,
tradendum pollicentur: quod cum
in ar-

in arce Hartensteina (εε) d. XI. Iul.
(σσ) praestitissent, hic etiam Prin-
ceps eodem die Chemnitium (ττ)
defertur.

De his in publica facti huius declaratione Fridericus ita lo-
quitur :

Fürder liessen die unsern mit der Folge nicht abe/ und fingen seiner
Gefellen in der Flucht sechs/ die mit unsern lieben Sone Herzog
Ernste einen andern weg/ gien dem Lande zu Böhmen usq; flohen
waren/ und drungen den Blihenden vierzehn gesatelte Pferde
abe/ Als nun unser Blihende also gedrungen worden/ teileten
sie sich abermals im walde/ das irer vier/ nemlich Wilhelm von
Mosen/ und Wilhelm von Schönfels/ mit zweyen iren Knechts
ten/ mit unsern Sohne Herzog Ernste/ im walde in einer Steins
rigen in grossen ungeferre bis uff den Freitag nach Kiliani sich ents
hielten/ Was unserm lieben Sohne guts zu seines Leibes noth
durfft die Zyt erboten ist/ mögit ihr mercken/ (Sic est, *mitissime*
Electo : recte sapienterque conuicis: teste enim *Mich. Boiemo*
in uita Albert. p. 9. nullo alio cibo, quam fragis et radicibus
herbarum, aquaque palustri Filius Tuus uictitasse dicitur!)
am selben Frytag griffen Wilhelm von Mosen und Wilhelm von
Schönfels zu Herzen/ und erkanten ir übelstat/ auch das Cunn
gefangen was/ und antworten unsern lieben Sohn Herzog Ernste
uff den Hartenstein/ dem Edlen ern Friedrichen von Schönburg/
unsern lieben Betreuen/ der uns unuerhalten zu erkennen gab durch
sine Schrift/ das unser liebe Sone bei ym were/ alles dinges un-
uerferet/ und on alle Gebrechen/ und brachte uns den mit ym uf
demselben Freitag in unser Stadt Kempnis.

(ξξ) Illi enim ex uehementi campanarum sonituno a
liter

liter, quam Kauffungum iam manibus instantium teneri, sentire poterant: hinc metu anxii primo ad *Sacerdotem Hartensteinensem* cum Ernesto diuertere moliuntur, (ut *Albinus Dresserus, Criticus*, aliique uolunt,) sed, eo tum absente, plus ultra tendunt, tandemque sese in cauernam, non procul ab arce STEINA, ad *Muldam* fluuium sita, infra *Montem*, qui nunc a *Niue* nomen adeptus est, abscondunt. conf. Autores iam citati: quibus addatur *VVetkius, Descr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 123.* Alii contra, utpote *Fabricius L. VII. Orig. p. 773.* huiusque comites, eosdem in siluestri antro iuxta *Eisenburgum* latuisse, scribunt.

(oo) *Illustres DOMINI de SCHONBVRG* et antiquitate generis, (uix enim splendidissimae Familiae huius origo indagari potest,) et gloria Maiorum, uirtutibusque suis iam longo annorum decursu maxime floruerunt: id quod ne abs re dixisse uideamur, in praesenti ad testem fide dignissimum, **ILLVSTREM AC EXCELLENTISSIMUM DN. BERNHARDVM ZECHIVM**, A Eui nostri **MAECENATEM**, qui in hisce talibus, ceterisque studiis, unicuique palmam omnino praeripit, nobis prouocasse et liceat, et sufficiat. uid. *Europ. Herald fol. 342.* Ex horum numero etiam tempore Friderici Placidi emicuit **FRIDERICVS SCHONBVRGIVS**, Dynasta in *Hartenstein, VValdenburg* et *Glauch*, qui prae reliquis omnibus cum alias Saxoniam, tum imprimis anno **MCCCCLV.** immortalibus meritis sibi deuinxit. Hic enim ille est, quem tot Scriptores hinc inde summis extollunt laudibus: hic est, qui Ernestum, a raptoribus in arce Hartensteina traditum, felicissimis auspiciis recepit, eundemque, ut facile hariolari possumus, omni humanitatis et beneuolentiae genere profecutus est. uid. uerba Electoris ad hunc Aphor. recensita: ab his nec alieni sunt *Spangenbergius Chron.*

Cron. Mansf. c. 333. p. 389. *Mich. Boiemus in uita Alb.* p. 9. *Fabrc.* L. VII. *Orig.* p. 772. *Albin.* p. 100. *Laur. Peccenstein P. I. Theatr. Sax.* c. 18. p. 295. Ex quibus priores duo recte eum FRIDERICVM, reliqui uero falso VITVM appellant, adeoque utrumque Domus *Schonburgicae* Heroem, errore quodam inducti, confundunt. *Posterior* enim Auus Friderici fuit, seculoque XIV. uixit, et Dominatum Hatensteinensem anno MCCCVIII. stemmati *Schonburgiorum* adiecit: Prior contra Seculo XV. a Saxoniae Electore, Friderico Placido Praefectus, uel Capitaneus Cygneensis, seu Zuuiccanus, constitutus est: sic enim illum plerique, utpote *Fabricius, Bolemus, Albinus, Dresserus, Mollerus*, aliique cc. ll. describunt. In recensendis *Friderici Schonburgii* posteris, in alios surculos diuisis, aut aliis eiusmodi, quae *Genti Schonburgicae* honoris ac laudi sunt, nolumus in praesenti prolixiores esse, cum de hisce talibus iam tum Praestantissimos et in toto, qua patet, Eruditorum orbe celebratissimos *Viros, BERNHARDVM ZECHIVM*, l. c. et *Nicolaum Rittershusium in Tabul. Genealog.* aliosque ex instituto egisse nos non lateat.

(ππ) *Fabricius* L. VII. *Orig.* p. 772. *Albin. Weisn. Land-Chron. Tit. XXI.* p. 271. *Moller. Annal. Freib.* p. 100. *Dresserus*, etc. LITERAS a Kauffungi sociis ad *Schonburgium* datas esse, unanimi consensu scribunt: has uero ab *Hermannno Sude- nio*, T. III. *Critic. Erudit. Qu. XL.* p. 542. euulgatas legimus.

Edler

Herr Hauptmann/ Herr zu Schönburg.

Wir gehet die Kewe an/ daß wir Cordt Kauffung zu Willen
 gewesen/ gein unsern lyben Herrn unnd seyne Süne sehde zu
 thun. Weyl aber Herzog Seydrich ein sanfftmiütiger Koe-
 sörst is/ so hoffen wyre Gnade/unnd fügen euch hirmitte zu wyssen/
 wie

wie wir den jungen Försten Herrn Ersten unversehrt / lebendig unnd gesunt inn unser Gewarsam by uns haben. Wann ihr nun uns bey dem Korförsten Gnade und Sicherung Leybes / Ehre unnd guts zuwege bringen / unnd schriftlichen dafür haften werdit / so wollen wir den jungen Förstlichen Sun unversehrt wiederbringen. Wenne man edder uf uns anziehen wirdet / uns zu fenngin / so wollen wir den Korförstlichen Sun erstechen / und uns wehrin dyweil wir mügen / dannen uns selbyst tödten und nicht an groß Bluth verguß yn viure Hende fallen / des wollit uns viure schriftliche Antwort nicht pergen.

Ad eas postmodum *Schonburgius* hoc modo respondit!

Ihr sollet Craft dyses Dryfs der Churfürstlichen Gnade / Sicherung Leybes und guts / als auch Erlassung allir Straffe Verheissung haben / dafern ir den jungen Herrn Herzog Ersten lebendig und unversehrt werdit eynlyseru by mynen adelichen Ehren und Trowen. Des zor stetten Haltung habe ich mein augeboren Ingreß uffgedruckt

(L. S.)

Frydrich Herr zu Schönburg.

(88) Arcis HARTENSTEINAE, quae *Zuuccauian* *Zuuoenitiumque* interiacet, et incluta Dominorum de Schonburg sedes est, toties mentionem fecimus, hinc, se plura de eadem efferre uellemus, uereremur, ne laborem iam fastiditum aggressuri simus. Interim non possumus non, quin *Michaelem Boiemum* erroris alicuius accusemus, dum eam proximam esse putat oppido et arci, quae, sublimi in monte posita, uertice suo nubium quasi tractum tangere uidetur, eamque ob rem a ciuibus *Woldenstein* uocatur, *Mosenus*, inquit, *in arce Hartensteina, non procul a VVolchensteino, oppido uno milliari a Mariaebergo, quae arx tum Principis erat, (non ita: sed Dominorum de Schonburg,) nunc eam tenet nobilis familia Einsideliorum, etc.* quod pariter minus recte asseritur. In eo

I 2

tamen

tamen omnium consensum sibi conciliat, quod plagarios istos, inmemores cum Conrado conuentorum, Ernestum *Schonburgio* stitisse referat: *Conf. Fabric. Orig. L. VII. p. 772. Albin. l. c. p. 271. Moller. Annal. Freib p. 100. VVeckius Dresd. P. II. Tit. I. p. 123. Collectores Lex Histor. sub uoc. Rauffungen p. 249. Seb. Muller. Annal. Sax. p. 30.* Vtrum ii pedibus iter ingressi, an uero equis uecti Principem apportauerint, controuertitur: plurimi sententiam priorem defendunt, in his est *Albinus, Dresserus, Mollerus, Criticus*, aliique recentiores. *Boiemus* Ernestum eo tempore, quo iam se traditum intellexerat, Moseno paulisper refecto, equum optimum hoc addito mandato dedisse refert, ut ditioe paterna excederet, nec ullo unquam tempore reuerteretur. *Spangenbergius* *Vilhelmum Mosenum* pro *Friderici Placidi* ministro falso uendit: *Wilh. von Rosen* ait, war des *Kunzen* andern *Gesellen* nachge eilet / und hatte ihnen *Herzog Ernst* auch abgejaget / und brachte denselben den eilfften *Jul.* zu *Fuße* gen *Hartenstein* / zu *Herr Friedrichen von Schonburg* / *rc. Chron. Mansf. c. 333. p. 398. Criticus T. III. Qu. 4. p. 544.* *Schonburgium* seuerioribus uerbis raptores castigatos dimisisse opinatur.

(σσ) Quo die Ernestus in arce modo dicta in libertatem assertuserat: (ille uero nullus alius est, quam XI. Iul.) eodem etiam a Praefecto *Cygneensi* *Chemnitium* est delatus: id quod literae *Fridericianae* perspicue ostendunt. Nec aliter uolunt *Spangenberg. l. c. Fabric. Orig. L. VII. p. 773. Boiemus l. c. aliique.* Contra uero frustra sunt *Albinus, Dresserus, Mollerus, ll. cc. Mullerus Annal. Sax. p. 30.* qui d. X. Iul. ponunt. *Criticus*, aut pro negligentia, aut temeritate sua, denuo *Friderici* literas, nescio quam ob rem, contemnit, Ernestumque d. IX. Iul. in arce *Hartensteina* liberatum esse, nugatur. *T. III. Qu. 40. p. 544.* Aperiat modo bonus uir oculos suos, et testimonia publica, omnium conspectui exhibita,

bita, maiori cura excutiat, nec imposterum eadem praematuris hinc inde iudiciis et augmentis suis, quippe ex suo cerebello desumptis, deprauare audeat. Melius modestiusque in hisce talibus, quamuis et ille haud raro vacillet, *Disputator Lipsiensis* sentit. Nos, prout decet, exosculamur huiusmodi Principis auctoritatem, qua etiam hoc loco nixi Albertum d. IX, Ernestum uero d. XI. Iul. ex scelestorum seruitute ereptos statuimus.

(ττ) Quaerentibus, cur natu maior Filius Chemnicium sit adductus, non autem Altenburgum, facile responderi potest, Fridericum Placidum, Lipsiae tum temporis degentem, percepto Kauffungi flagitio, (illico enim res gesta Electori ablegato nuntio significata erat. conf. *Fabric. L. VII. Orig. p. 771. Albin. l. c. p. 269. Mich. Boiemus, Dresserus, etc.*) sese Chemnicium contulisse, ut eo propior uestigiis raptorum adesset. uid. *Autores iam allegati.* Idcirco *Albinus*, et qui eidem subscribunt, non leuiter errant, dum Ernestum Hartensteina Altenburgum reuersum esse arbitrantur, cum tamen Electoris literae, Ernestum a Friderico Schonburgio Chemnitium allatum, et ipsi Septem-Viro praesenti redonatum fuisse, profiteantur. Quod *Margaretha*, Friderici Placidi Coniux eo pariter cum Alberto d. XIV. Iul. peruenerit *Spangenberg. Chron. Mansf. c. 333. p. 398. Albinus, Dresserus, ceteri* contendunt. Alias de traditione horum Principum his antiquiores Historici quaedam generatim saltem proponunt. *Aeneas Syluius* enim ita: *Fridericus*, inquit, *eodem pene nuntio, quo raptos atque abductos Filios audiuerat, recuperatos et domum reductos didicit.* T. II. *Rer. Germ. ap. Freber. p. 70.* cum quo etiam faciunt *Naclerus, Chron. Vol. II. Gen. 49. p. 1097.* et *Munster. Cosmogr. L. III. c. 426. p. 1004.* *Paulus Langius* h. m. disserit: *Dum in silua Hercynia apud quendam Carbonarium pueros lassos et famelicos reficeret, deprehensus cum ipsa nobilissima prae-*

da, cum ingenti Friderici Ducis et prouincialium laetitia reductus est in Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ. pag. 865. confer. Huldr. Mutius T. II. ap. Pistor. p. 301. Seb. Francus im deutschen Chron. p. 256. Seth. Caluis. Op. Chron. p. 796. aliique. Sed haec relinquimus, et luculenter admodum ex haecenus dictis perspici posse putamus, omnino uerum esse, quod bene alicubi Theocritus monet.

Eidyll.
XVIII.
v. 73.

Δὲ Κρονίωνι μέληται
Αἰδοῖς βασιλῆος.

de dict. et fact. Alph. Reg. L. I. c. 36. ad Iust. Lipsii Pol. L. IV. c. 10. p. 1262.

Nec aliter pronunciat Panormita, qui Regum (Principum) animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub Dei cura et tutela Reg. L. I. securas laetasque agere, sobrie loquitur. Eandem rem testimonio suo approbat ILLUSTRIS et EXCELLENTISS. DN. IOH. FRIDER. REINHARDVS, cuius uerba, quae in eleganti Elegantioris Prudentiae Theatro, quin et elegantissimo omnis eruditionis Thesauro, obuia sunt, et manifestam Diuini Numinis de raptis Principibus prouidentiam haud obscure iudicant, pace ac uenia ILLUSTRIS VIRI, hic adscribere uolumus. Cum paullo accuratiori mentis aestimatione perpendam atrox illud Conradi Kauffungi facinus, qui ducentis abhinc, et quod excurrit, annis, illustre fratrum Saxoniorum par, Ernestum atque Albertum, ex arce Altenburgica raptum, in Bohemiam abductum fuisset, primum magnitudine periculi exhorreo, quo non uehementius Celsissimae Saxonum Domui imminuisse, memoriae proditum est: deinde uero de mirabili auxilio, quod diuinitus Principibus obtigisse constat, laetus gratias Diuino Numini persoluo, quod hos potissimum Principes, in quos reclinat a totius Domus Saxonicae spes recumbebat, et qui ex illis prognati postmodum fuerunt, diutius his praeesse regionibus uoluerit.

XIV.

Parentes, pro miraculosa Filiorum liberatione, publica, eademque sacra, B. Vir-

Virgini, pro more istius seculi, uota nuncupaturi, assumti Ernesto et Alberto Filiis, Ebersdorffium d. XV, inde Rochlicium eodem die, tandemq; d. XVI. Iul. Altenburgum profiscuntur. (UU)

(UU) Hic, cum nullas Scriptorum dissensiones uideamus, uix operae pretium esse, arbitramur, si longius hinc immoremur: quare nunc saltem sufficiat, ex *Chronico Mansfeldico Cyriaci Spangenbergii*, (qui teste *Diuo CONRADO SAMVELE SCHVRZFLEISCHIO*, in rebus *Thuringicis et Misnicis optima subsidia habuit, et nil inexpertum reliquit, quod ad Historicam Saxoniam pertineret*,) ea pronlisse, quae Apborismum nostrum maxime illustant: Sie zogen/inquit ille, den 15. (Iulii) gen Ebersdorff/ und danckten allda der Mutter Gottes / daß sie ihre Kinder wieder bekommen hätten / und reyseten denselben tag vollend gen Rochliz/ und kamen mit einander den 16. July gen Aldenburg/da war grosse freude und frolocken bey allen unterthanen/ das ire junge Herrschafft unbeschedit widerumb war zu Lande kommen etc. c. 333. p. 389. Nec refragantur *Spangenbergio Albinus Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 271. Dresserus Chron. Sax. p. 446. Mollerus Annal. Freib. p. 100. Brickius S. H. S. XLI. p. 426. Antonius VVeckius Descript. Dresd. P. II. Tit. I. p. 124.* Hifere omnes, EBERSDORFIVM, pagum dimidio lapide Chemnicio, *Mituueidam* uersus, distantem, olim ob peregrinationes sacras, in honorem S. Mariae institutas, celebre ac frequetatum maxime fuisse, referunt. Hinc et Elector, pro conseruatione liberorum grati animi signum editurus, illuc. cum Coniuge, Filiisque suis contendit: tum etiam Altenburgum

gum reuersus, in qualibet aede religiosa, qua modo imperium Fridericianum sese extendebat, diem, laudibus ac hymnis, Deo offerendis, destinatam, celebrari iussit. Adeantur *Autores iam citati*. Principes uero posthaec, Patre anno MCCCCLXIV. mortalium rebus exempto, eo usque prouincias coniunctim (sic enim Fridericus Placidus anno 1459. Lipsiae sanxerat,) gubernarunt, donec tandem anno MCCCCLXXXV. easdem ita inter se diuiserint, ut Ernestus dignitatem Electoralem et regiones Thuringicas: Albertus autem Misnicas obtinuerit. conf. *Fabricius* l. c. p. 791. *Mollerus Annal. Freib.* p. 124. *VVeckius* l. c. p. 121. Istud adiecerim, quod splendidissimum hoc Fratrum par, ex fodinis *Niuemontanis* insigniter locupletatum, anno MCCCCLXXII. a *Jobanne* Duce postea Glogauensi, Saganensem in Silesia Ducatum emerit, eundemque ad posterum et tempora usq; *Mauritii* propagauerit, qui ipsum anno MDXLIX. *Ferdinando*, Regi Bohemiae, aliis terris redhostimenti loco acceptis, cessit. uid. *Moller.* l. c. p. 112. cum quo pariter conferatur *nitidissima Summe Reuerendi DN. D. GOTTLIBII TIMAEI* *Dissertatio posterior, de Metallurgia rerum gerendarum neruo Vitembergae* 1699. habita. Vterque etiam in armis conspicuus ac felix Historicis audit: *Ille* enim, natus maior, anno MCCCCLXVI. *Comites Plauenenses* aggressus, eosque *Olsnitio, Adorphio et Voigtburgo*, (quibus *Desideratissimus noster C. S. Schurz fleischius Plauiam* addit,) exiit. *Moller.* l. c. p. 109. *Peccenstein. Theatr. Sax.* P. I. c. 18. p. 150. *Hic minor, Albertus*, si quisquam alius, *bellicosissimus* fuit: in *Sicambria* enim, i. e. *Gelria* castra posuit, *Batauos* acie fudit, *Eburones*, i. e. *Probantinos* in ditionem accepit, *Morinos*, i. e. *Flandros* *Maximiliano* subegit: nullus est praeterea in *Germania* angulus, quem non calcarit. Quare et *Teutonicus Achilles et Hector* dictus est, item alter *Carolus Magnus Germanicus*que *Rolandus*, etc. quemadmodum eum *Paulus Langius Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ.* p. 865. describit: cui addatur *Chytraeus Sax. L. I. p. 47. VVeckias*

ckias

ckius l. c. p. 125. et DN. D. VVERNSDORFII *Dissertatio* supra p. 55. allegata. De utriusque stemmate, et Electoratu, ab Ernestina ad Albertinam lineam iam deuoluto, consulantur *Scriptores Annalium Saxoniorum*. ERNESTVS ex Coniuge *Elisabetha*, Alberti III. Ducis Bauariae, Filia, genuit CHRISTINAM d. 28. Dec. anno 1462. postea *Iohannis*, Daniae Regis, Coniugem. FRIDERICVM d. 17. Ian. an. 1463. postea Electorem Saxoniae, *Sapientis* nomine insignitum. ALBERTVM an. 1464. Archi-Episcopum et Electorem Moguntinum. ERNESTVM ann. 1466. Archi-Episcopum Magdeburgicum. IOHANNEM d. 30. Iun. an. 1467. Electorem Saxoniae, *Constantem*. VVOLF-GANGVM, sub primis pueritiae annis mortuum. Denique MARGARETHAM d. 27. Febr. an. 1478. *Henrici*, Ducis Brunsvicensis, Coniugem. Tandem ipse decessit in arce Choldicia, d. 26. Aug. an. MCCCCLXXXVI. *Misena* sepultus. ALBERTVM uero Coniux *Sidonia*, Georgii Podiebradii Bohemiae Regis Filia, totidem liberis Patrem fecit, CATHARINA scilicet, nat. d. 24. Iul. an. 1468. primo quidem *Sigismundi*, Archi-Ducis Austriae, tum uero secundo *Erici*, Ducis Brunsvicensis, Coniuge. GEORGIO nat. d. 27. Aug. an. 1471. *Barbato*. HENRICO, nat. d. 16. Mart. an. 1473. *Pio*. IOHANNE I. LVDOVICO. IOHANNE II. ANNA, mature defunctis. Ipse Albertus obiit d. 12. Sept. anno MD. cuius corpus *Misena* humatum fuit. *uid. Paulus Langius in Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. rer. Germ. p. 878. Fabricius in Orig. et Annal. Urbis Misn. L. II. p. 70. ff. El. Reusnerus Stemmat. Viticbind. Genealog. p. 42 ff. Mullerus Annal. Sax. passim, VVeckius l. c. p. 124.* Albertum Animosum nostra ætate in *Potentissimo Sarmatarum Rege ac Serenissimo Saxoniae Electore*, FRIDERICO AVGVSTO, *Nutricio nostro longe Clementissimo*, siue exquisitam ipsius ac plane Heroinam animi magnitudinem, siue stupendam armorum gerendorum dexteritatem spectes, omnino rediuuium cernimus: cui ut longissimam uitam, fortunatissimum regimen, auspiciatissimos denique successus supremus Arbiter perpetuo largiatur, deuotissimo pectore precamur.

K

CLA-

CLARISSIMO DNO. RESPONDENTI
AVCTORI
M. PETRO KVNZIO

S. P. D.

PRAESES

EX quo a Viris Clarissimis STVBELIO, SCHREBE-
RO, SILLIGIO, de literis Scholisque bene meritis,
recte expolitus in nostratam Academiam re-
ceptus es, statim ob compositos mores tuos omnium
animos, inprimis Patrum, tibi conciliasti, et quae
Misenenses illi, ingenui laudum testes, de vitae in-
tegritate et cultu ingenii tui praedicarunt, re ipsa
nobis comprobasti, hasque praeclaras animi dotes
toto studiorum cursu, quem hic per quadriennium
tenusti, sine dedecore etiam servasti. Illud autem
inprimis ad laudem tuam pertinet, quod literas,
in quibus tota humanitatis et elegantiae ratio po-
sita est, summo studio quotidie excolas, recondi-
tamque dicendi artem, a fratre meo, nunc diuo, co-
piose

piose planeque explicatam, mirifice ames, atque ad ueteres idoneosque scriptores totum te fingas, pariterque cum his antiquitates, sine quibus magna studiorum pars incompta sterilisque est, nauiter coniungas, atque spem expectationemque nostram identidem confirmes. Quo factum est, ut Amplissimus Sapientum Ordo superiori anno concordibus suffragiis dignum te iudicaret, qui sapientiae ac ingenuarum artium praemia peteres, uirtutisque fructum, quem Musae nostrae coelesti quodam consilio tibi seruarunt, me Ordinis praeside ac praemiorum diribitore, rite ac merito impetrares. Quanto maiores sunt ingenii tui facultates, tanto plures nunc exprimis dotes, copiasque, et speciminibus hanc laudem auges, inter quae non postremum hoc esse iudicio, quod abs te iam datum est in eo eruditionis genere, quod per se elegans est, et historiam Saxoniam Seculi XV. non mediocriter illustrat, exornatque. Pulchrum hoc laboriosumque, quod me praeside exequeris, argumentum, etsi nostra patrumque memoria a quibusdam occupatum uentilatumque publice fuerit, tamen tantum abest, ut penitus exhaustum, ut potius multum reliqui fuerit labori tuo. Alii enim, doctrinae subsidis et diplomatum lectione destituti, sterilem operam in eo posuerunt: alii, in sola Fabricii et Albinii

auctoritate acquiescentes, haud ultra pedem mouerunt, atque scriptores his antiquiores et illorum temporum aequales, quos omnino eos adducere oportuisset, silentio praetermiserunt, sicque historiae legibus non fecerunt satis. Sed quae tua indoles est, ampliores industriae fines tibi describis, et non tantum Scriptores antiquos et coaeuos cum recentioribus confers, argumenta cum argumentis contendis, et, seruatis historiae uestigiis, accurate perpendis, sed, quod caput rei est, publicas tabulas, ubi harum copia est, semper cum his comparas, hasque pro norma habendas esse, recte prudenterque statuis. Quare merita gratulatione te excipio, optoque, ut hunc bonae mentis ardorem constanter serues, et laudis eius, quam iam consecutus es, cursum teneas imposteriorum, et feliciter conficias, idque uel maxime Illustrium Patronorum tuorum, ZECHII et REINHARDI, qui literarum ornamenta tuentur, causa faciendum tibi putes. Haec spes est optimi parentis tui, pariter et popularis ac Patroni tui, Viri summe reuerendi, Doctoris Theologi, TIMAEI, tum et perquam reuerendi VÖGELGESANGII, tibi amicissimi, et reliquorum de literis praeclare merentium, uocibusque te ad summa quaeque incitantium. Dabam Vitembergae ex Museo X. Kalendarum Februarii A. R. G. cl^o l^o cc^o xii.

Q. D. B. V.

AVSPICIIIS

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS REGII AC DOMINI,

70.
an-jul. 9

DN. FRIDER. AVGVSTI,
ELECT. SAXON. HEREDIS, ET RELIQUA

CONRADVM
KAVFFVNGVM

VVLGO

Sunt von **K**auffungen/
EIVSDEMQUE SOCIOS
AD SVPLICIA TRACTOS

PVBLCICE PROPONVNT

PRAESES

M. PETRVS KVNZIVS

CROTENDORF. IN HERMVNDVRIS.

ET RESPONDENS

IOHANNES GODOFREDVS HERING,
DRESDENSIS.

X. CAL. FEBR. 1711.

HORIS POMERIDIANIS.

VITEMBERGAE, PRELO CREVSIGIANO. 1717.

DISSERTATIO HISTORICA
DE
CONRADI KAUFFUNGI
EIVSDEMQUE
SOCIORVM SVPLLICIIIS.

APHOR. I.

CONRADVS KAUFFVNGVS, uinculis adhuc constrictus, Cygnea Freibergum uenit, ibidemque anno MCCCCLV, d. XIV. Iul. (α) hora a meridie quarta (β), in foro publico, quamuis id mortis genus maxime deprecatus esset, (γ) dignas capite poenas luit.

Cum in *Dissertatione priori*, qua *Conradum Raptorem Principum* stitimus, ad publicam sceleris Kauffungiani declarationem, palam Procerum quorundam oculis exhibitam, semper pro-uocauerimus, fas quoque etiamnum erit, ut ad eandem, qua possumus industria, normam quaecunque hoc scripturae argumentum dirigamus. Igitur euitaturi prolixiores, quae nobis impedimento esse queant, ambages, illico inceptum opus pro more nostro continuamus, et ultima tandem Electoris uerba, cum huc multum faciant, proferre non dedignamur:

Als haben Wir unser lieben Söhne durch schickung des allmächtigen Gots, deme wir das danckende sien, wieder zu uns bracht und erlangt, Uß dem allen verstehet uwer Liebe wohl, daß Cunze ußerhalbten des Rechten, darinnen wir mit Im stunden, keyne Zusprüche zu uns hatte, sundern er hatt sich gein uns, unsern lieben Söhnen, als sinen natürlichen Erb-Herren, bößlich gehalten und ungetruwelich bewieset, darum er uff Montag darnach zu Triburg, sine Gefellen zu Zwickau, sin Frunt zu Aldenburgck, Tren wirdigen

gen Lohn haben genommen, und dencken seiner Zuleger und Helffer der grossen Ubelthat halben mehr in straffung zu nehmen, Uwer Liebe in ganzem Fleiße gütlich bittende, ob ymands der sachen verlossenheit in ander erzehlung uwer Liebe ader den uweren fürbrennen worde, ir wollet des nicht gestehen noch glouben, Es hat sich, wollit in Wahrheit wissen, anders nicht ergeben, denne als wir uwer Liebe schrieben, wollet auch die uweren und wo das eyn nothdurfft ist, diese unser Schrifft lassen hören, daß sie darus verstehen mögen, daß wir Cunzen von Kauffungen kein Geld schuldig gewest sind, oder ym des Rechten fürgangen weren, das wir gegen ihm, oder sunst ymands anders ungerne fürnemen oder thun wolten, und wollit uns, wu das ein Nothdurfft ist, verantworten, als wir uns zu uwer Liebe des ganz versehen, ihr thun werdet, uch das nicht mühesam noch verdrießlich sien lassen, als wir des eyn ganz Verhoffen zu uwer Liebe tragen, Und uwer Liebe wolle keinen Unwillen oder Verdrieß in deme haben, das wir uwer Liebe Verlauffenheit der Sachen nicht ehir verkundet haben, Wir meynten etlich merckliches mehr an unsern Blihenden, als wir vertröst waren, zu erlangen, das sich nu uf ander wege gefart hat, und hett es für sich gangen, wir woltens uwer Liebe nicht verschwigen haben, derhalben hat sich diese unser Schrifft uwer Liebe zu thun verzogen, uwer Liebe wolle uns darinnen nicht ungütig vermercken, das wollen wir um uwer Liebe gerne fürdienen, und womit wir uwer Liebe zu Dienste und Fründschafft werden mögen, sind wir willig, und thun das gerne.

(α) FREIBERGVM, primariam in tractu metallifero urbem, hic copiosius describere, eiusdemque conuersiones et pristinos rerum status euoluere, nostrum iam non est: itaque B. L. huius studii forsitan cupidum merito ad *Andree Moller*, et qui uetustiores sunt, *Vilbelmi VVilduogelii* et *Laurentii Fleischeri Annales Freibergenses* remittimus. Inter ea, quae notatu digna hic loci unquam obtigisse memorantur, etiam
illud

illud habetur, quod Kauffungus, plagii criminis conuictus, ibi ad supplicium raptus fuerit: ita enim omnes, quod nos sciamus, Misnicarum antiquitatum praecones tradunt, nec aliam et diuersam ANNI rationem, quam quae ad hunc Aphorismum a nobis apposita, computant. De DIE plures maioresque scriptorum dissensiones deprehendas: nos ita statuimus, ut Nomen BONAVENTURAE, quippe anno demum MCCCCLXXXII. a Sixto IV. Pontifice, teste *Frebero*, numero Sanctorum inserti, aevo isto nondum in fastis, figillatim die XIV. Iul. quemadmodum hodie id uidemus, repletum esse dicamus. Hinc ut DIVISIO, ita uulgo dicitur, APOSTOLORVM non interrupto ordine lucem, Margarethae sacram, et tum temporis, anno scilicet MCCCCLV, die XIII. Iul. celebratam, sequeretur necesse erat. Et hic idem ille est, qui Kauffungo infelicem uitae finem attulit: hic dies est, quem ipse Fridericus indigitat, et multi ex Historicis nostris, *Albinus* nimirum *Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 272.* *Andr. Mollerus, Annal. Freib. p. 101.* *Dresserus Chron. Sax. p. 446.* *Anton. VVeckius Descr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 124.* *Sebast. Mullerus Annal. Sax. p. 30.* alique constituunt. *Cyriac. Spangenbergius in Chron. Mansfeld. c. 333. p. 389.* Kauffungi supplicium, falso quidem, ad d. XXI. Iul. reuocare conatur. *Fabricius* de hoc nihil fere definit, nec certi quippiam ex uerbis ipsius colligi potest, quando Conradum ante sceleris socios, Cygnaeae morte mulctatos, aspexisse existimat, quam ipse Freibergum fuerit adductus. Quare si *Fabricio* sermo sit de complicibus, qui d. XXVIII. Iul. Cygnaeae poena capitali afflicti fuere, tum merito reiicimus illius sententiam: (sic enim dies supplicii Kauffungiani nimis longe differtur,) si uero hos intelligeret seruos, qui sex numero ex Moseni, Schonfelsique agmine d. VIII. Iul. intercepti erant, tum facilius eidem adstipularem: quanquam adhuc etiam lateat, utrum illi post Kauffun-

L

gum,

P. I. Sect.
II. p. 14. in
Theatr.

Collecto-
res Lexici
Histor. sub
voc. Kauf-
fungen p.
249.

gum, an uero hic post eos infame lethum subierint. uid. *Orig. Sax. L. VII. p. 773. Seth. Calvisius in Oper. Chronol. pag. 796.* hac in re plus sibi audaciae sumit, dum Conradum von Kauffungen, cum uidisset coqui et aliorum supplicia, Freibergi die XXI. Jul. capite truncatum esse putat: quod quam falso dictum sit, infra prolixius demonstratur. Parum ab hoc ablu- dit *Gottfridi in Chron. Hist. P. VI. f. 667.*

(3) Ita HORAM determinauit *Albinus Meissn. Land Chr. Tit. XXI. p. 272.* cum quo etiam conspirat *Dresserus l. c.* et ex his hausit *Hermannus Sudenius T. III. Critic. Qu. 40. p. 552.* FORVM Freibergense, uelut supplicii locum, in quo Kauffungus admitti facinoris atrocitatem sanguine suo expiauit, describunt *Spangenberg. Chron. Mansf. c. 333. p. 389. Albinus, Dresserus, ll. cc. Andr. Moller. Annal. Freib. p. 101.* qui posterior lapidem quadratum eidem loco impositum esse, et hodiernum ibidem ab omnibus, illuc profecturis, conspici posse refert: nec ablu- dit *Bocerus:*

*Inque foro lapidem, moriens cui tristis inhaesit,
Seruat et auferri prohibet longaeva uetustas.*

Sed hac de re alia occasione, in *memorabilibus ad raptum Kauf- fungianum spectantibus*, si Deus fierit, acturi sumus.

Orest. Act. IV. v. 1023. ἡ Φίλη ψυχὴ θεοτοῖς, imprimis obseruari, ac ipsius exemplo confirmari posse, quis non uidet? Ille enim, ubi nihil aliud sibi reliquum esse animaduertat, quam ut praesentem, e- andemque ignominiosam fatis mortem oppeteret, *primum* quidem graue et nefandum, tanta tamen poena non dignum, scelus sese patrasse professus est. Quapropter *secundo* hinc in- de nullius roboris argumenta protulit, quibus Electoris ani- mum paulisper mitigare, delictumque hoc aliquatenus excu- sare allaborauit. Serenissimos enim Saxoniae Principes tum sauios incolumesque Parentibus restitutos, tum etiam in ipsa capti-

capti-

captiuitate ex utraque parte omnibus, quae mansueti placidique hominis sint, officiis exceptos fuisse, praetexuit: quin et praesidium a militari licentia petiturus, nihil insoliti, nihil praeter consuetudinem Equitum, quippe quibus inuicem inter se litigantibus, rapinae huiusmodi familiares sint, accidisse putauit. Nec *tertio* precibus suis Friderici Placidi Consiliarios et Cognatos, quos in *priori Dissertatione ad Aphor. I. p. 2.* recensuimus, aggredi subterfugit: adeoque nihil intentatum reliquit, quod non ad supplicium condonandum facere potuisset. conf. *Fabricius L. VII. Orig. p. 773. Albin. l. c. p. 272. Dresserus l. c. Mollerus l. c. p. 101.* Hinc etiam parum abfuit, quin, Electore, affinium cognatorumq; et ipsius Kauffungi petitis permoto, et ablegato Freibergum nuntio, ueniam sceleris impetrasset: sed cum sententiam, a iudice latam, licet iam, amputato rei capite, executus esset, id pariter negotii consiliique male successit, et spes omnis recuperandae libertatis in uentos abiit. conf. *Moller. Annal. Freib. p. 101. et Collectores Lexici Historici.* Paulo aliter haec edisserit *Albinus*, qui nuntium ab Electore missum, uiuente quidem adhuc Kauffungo, Freibergum uenisse, sed reclusis undique portis, (quemadmodum tali casu plerumque id euenire solet,) ab introitu prohibitum fuisse arbitratur. l. c. p. 272. Sic itaque ille, qui nuper Principes iuuentutis rapuerat, ipse adeo ad supplicium rapitur? Siccine illi, qui haud dubie tot summa cum laude uulnera hostibus inflixerat, foetidum et sanatu perdifficile inflictum fuit? Itane is, qui stirpi suae antea non uulgarem conciliauerat famam, infami mortis genere afficitur? Non absurde Kauffungo quis acclamaret *L. III. Od. 8.*

Auancini uerba:

*Indignus generis nomine lumini
Offundis tenebras, et macula tuae*

L 2

Vitae

*Vitae dedecoras sanguinis aluoum, et
Magnae stirpis imagines.*

Ceterum, quod restat, et supplicium Kauffungianum magis corroborat, ex uetustioribus etiam Historicis, qui id ipsum generatim saltem indicant, quosdam hic allegasse iuuat. Ex his *Aeneas Syluius* primo loco audiendus, qui ita: *Ibi Conradus, ait, dum puero cibum ministrat, ex improviso capitur, et oblatus Principi, audacissimi sceleris capite poenas soluit, etc.* apud *Freher. T. II. Rer. Germ. p. 70.* cum quo consentiunt *Naucerus Chron. Vol. II. p. 1097.* et *Seb. Munsterus Cosmogr. L. III. c. 426. p. 1004.* *Botho*, ciuis Brunswicensis, eandem rem sic effert: *Cunze van Kauffungen vward gefangen, unde syn horet affgeslagen, etc.* apud *Illustrem Leibnitium T. III. Scriptor. Brunswic. p. 400.* *Paulo Langio* idem Kauffungus capitali sententia plexus, in *Chron. Citic. apud Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 865.* et *Huldricho Mutio* apud eundem *T. II. p. 301. capitis supplicio affectus dicitur.* *Sebastianus Francus* in *deutschen Chronico p. 256.* hunc in modum: *Ullda (in silua) ward der Fäher gefangen, und die zwey gefangenen ledig mit Triumph in Sachsen heimgeführt, und dem Räuber gnädiglich (maior quippe grauiorque in raptorem poena constituenda Franco uidetur,) das Haupt abgeschlagen, etc.* aliique aliter loquuntur: cum quibus insimul consulantur *Peccensteinus Theatr. Sax. P. III. p. 133.* et in *Witiking. Famil. Prosapia p. 15.* *Gottfridi Chron. Hist. P. VII. f. 667.* *Martin. Zeilerus German. Nou-Antiqu. P. I. c. 6. p. 146.* Unde perspicitur, (uerba sunt *Dini C. S. SCHVRZFLEISCHII*) *quid mali pariat uindictæ cupiditas, quæ cum priuatim iniusta sit, tum publice improba, nefariaque habetur, quippe tanto peior et plus nocitura, quanto maior, sanctiorque est, erga quem exercetur.* Et paulo post: *Quapropter ei, (Kauffungo) omnem rationis sensum malitia eripuit, ut non, quid ex ea improbissima ultione futurum esset, sed duntaxat, quomodo ulcisceretur, audacia furens, cogitaret.* uid. *Alberti Animosi*

Animosi Vita a Boiemo edita, quæ extat in Dispp. Schurzfleischianis, Diss. XXIX. p. 127.

APHOR. II.

Sumto igitur de raptore supplicio, cadauer ipsius eadem in urbe, sigillatim in Fano, quod Diuo Petro sacrum, curante id Casparo Schonbergio, (δ) non sine pompa (ϵ) terræ mandatum: postea uero, iussu Friderici Placidi et Vilhelmi, Thuringiæ Landgrauii, effossum, et obscuriori in loco (ζ) de nouo sepultum fuit.

(δ) Quod de *Templo Freibergensium Petrino*, in quo Kaufungus primum contumulatus est, asseruimus, id, cum concordibus Scriptorum, utpote *Boiemi, Spangenbergii, Albini, Dresseri, Molleri, Sebastiani Mulleri, Lexici Historici conditorum*, et, qui his antiquior, *Johannis Boceri*, ita canentis:

Corpus habet dictum Petri de nomine templum,

aliorumque suffragiis confirmetur, uix in discrimine poni posse arbitramur: de CASPARO autem SCHONBERGIO paulo difficilior in quorundam animis subnascitur scrupulus. Traxit ille originem ex ILLVSTRI SCHONBERGIORVM in Reinsberg Familia, quæ nulli inter Nobilitatem Misnicam et antiquitate generis, et immortalibus in Serenissimam Saxoniae domum meritis, facile aut cedit, aut unquam cessura est. *Auum DITERICVM*, cuius frater *Casparus* anno 1426. una cum quinque Filiis ad Austiam ab Huffitis occisus est: (conf. *Spangenberg. Chron. Mansf. c. 313. p. 363. Albin. Meissn. Land Chron. Tit. XVI. p. 210. Andr. Moller, Annal. Freib. p. 77.*) Patrem uero *Nicolaum*, Equitem in

Reinsberg, et cum Kauffungorum prosapia consanguinitatis uinculo coniunctum habuit. uid. *Fabricius Annal. Urb. Misn.* p. 66. ex quo *Peccensteinus* corrigatur necesse est, dum Patrem ipsius *Johannem* nuncupare audet, et in recensendis Schonbergiorum natalibus ac liberis haud raro impingit. *Theatr. Sax. P. l. c. 10. p. 57.* Fratrem nactus est DITERICVM, qui tot peruolutis MSC. eruditorum libris, et exantlatis itinerum molestiis, haud uulgarem in omni fere doctrinarum genere sibi comparauit notitiam, ut adeo non absre idem *Spangenbergius* in rarissimo libro, qui *Udel Spiegel* inscribitur, P. II. L. XI. c. 12. p. 186. scripserit: Dietrich von Schönberg war sehr gelahrt, hatte in Italien wohl studiret, daher Er auch eine schöne Bibliothec mit heraus brachte, starb anno 1476. cui simul calculum suum addit *Albinus l. c. et Tit. XXV. p. 341.* Unde etiam factum, ut defuncto Praesule, *Casparo*, Fratrem suo, ipse Episcopatus Misnenensis dignitatem consecutus fuerit: quam summa cum laude per decem et tres annos administratam anno 1476. humanis ereptus rebus *Johanni de Weisbach, J. U. D.* reliquit. conf. *Fabricius l. c. Spangenbergius l. c. Albinus l. c.* Elogium ipsius, a *Paulo Langio* in *Chron. Citic.* apud *Pistor. T. I. Rer. Germ.* p. 868. concinnatum, ita sese habet: Huic [Casparo] *Theodoricus de Schonberg, eiusdem uidelicet stirpis et Familiae, Vir nobilis successit: homo per omnia simplex, rectus ac Deum timens, qui etiam semper parua familia contentus optime rexit, etc.* Sed ut ad *Casparum* nostrum redeamus, istud adhuc obseruetur uelimus, quod is a primo aetatis flore tantam literarum studiis operam impenderit, ut non solum breui temporis interuallo ingenuarum artium Magister, rite meritoque pronunciat: (uid. *Spangenberg. Udel Spiegel. l. c. Albinus l. c. Tit. XXI. p. 280.*) uerum etiam paulo post beneficio illarum *Johannis IV. SS. Theologiae Doctoris, Schuueinitio Silesii,* qui

qui

qui alias *Hoffmannus* dictus, et anno 1453. mortuus est, in Praesulatu Misnenensi successor constitutus fuerit. Audiamus *Georgium Fabricium*, sic de hac re differentem: *Eodem anno (1451) Johannes Praesul obiit die VII. Cal. Febr. anno Sessionis 37. In eius locum Casparus Schonbergius, Decanus, succedit prid. Cal. Maii. Is inter alios arbiter electus cum Duce Saxoniae, Vilhelmo, Pragam abit, quia erat de finibus inter Regem Ladislaum et Fridericum II. Saxoniae Electorem grauis contentio etc. Annal. Sax. L. II. p. 65. cum quo coniungantur Langius, Albinus, l. c. aliique. Hic ille Schonbergius, de cuius literis, quibus Nicolaum Monhauptium, imaginem B. Virgini extracturum, confirmauit, iam supra in Dissertat. priori p. 33. mentionem fecimus. Interim conferri meretur Andr. Mollerii Theatr. Freiberg. c. VI. p. 489. Hic ille Casparus Schonbergius, qui toties ab Historicis Conradi Kauffungi auunculus salutatur, (adeantur *Fabricius Orig. L. VII. p. 773. Albinus l. c. p. 273. Andr. Moller. Annal. Freib. p. 102.*) et raptorem magnifice humanandum iussisse dicitur. Mittimus haec et denique non inutilem laborem nos nauaturos esse existimamus, si, uetusti stemmatis *Schonbergiaci* facilius et uno quasi obtutu comprehendendi causa, hic quasdam lineas duxerimus:*

DITERICVS

Nobilis Misnicus in Reinsberg,
Fratrem *Casparum* habuit.

IOHANNES

falso Caspari Pater
dicitur.

NICOLAVS

item Nobilis Misnicus
in Reinsberg.

ANTONIVS

CASPARVS et DITERICVS

Episcopi Misneneses.

(ε) Faci-

(e) Facinorosi olim ad deterrendos a sceleribus alios honore sepulturae prohibebantur : ita enim Romani consueverant, ut, adhibitis custodibus, eo usque cadauera eorum publico loco inhumata proiicerent, donec in putredinem abierint : quemadmodum haec eruditissimi Viri, *Petrus Faber Semestr. L. II. c. 9. Lipsius de Cruce. L. II. cap. 16. Talentonius Var. Rer. L. II. c. 9. Fornerius not in Cassiodor. L. II. Epist. 22.* abunde demonstrarunt. Nec id moris hodie defuisse, ipse nos exempla edocent, cum rotae suppliciis affectos, quandoque etiam suspensos, aliosque flagitiosae cohortis socios, alia infami morte multatos, sub aperto coelo per longam annorum seriem insepultos iacuisse, compertum sit. Nostrum hunc etiam merito in numero eorum, qui, profligato et posthabito omni uerecundiae studio, scelerati dicuntur, referendum esse quis dubitet? Nihilofecius tamen idem non solum sacro et honesto in loco terrae mandatus : uerum etiam postea, quod magis est, Caspari Schonbergii cura studioque effectum, ut funus illius pompa sepulchrali, quemadmodum apud honoratiores usu euenire solet, adornatum fuerit. Qua in re num bene sapienterque Episcopus egerit, alii iudicent : saltem dignus is nobis uidetur, qui *Venusini* uerbis

L. II. Od.
20. v. 23.

*Compesce clamorem, ac sepulchri
Mitte superuacuos honores,*

compelletur. Haud dubie enim hoc ipso sibi Principum iras attraxit, quas tamen, si sapuisset, facili negotio declinare poterat. Alias de ipso luxu funebri Historici non unam eandemque fouent opinionem : *Fabricius* pannum, auro textum, mortui feretro, (cuius loco *Albinus*, Tit. XXI. p. 273: *Dresserus*, *Seb. Muller. Criticus* sepulchrum ponunt, per reliqua autem *Fabricio* subscribunt) iussu Caspari, Praefulis, impositum fuisse tradit. *Andr. Mollerus* in *Annal.*

Freib.

Freib. p. 102. paulo aliter sentit, dum monumentum, Conradi tumulo proximum, et cui ipsa Kauffungi effigies impressa, a Schonbergio erectum esse putat. Quicquid huius rei sit, tantum tamen abfuit, ut isti honores raptori constantes ac perpetui fuerint, ut potius Fridericus Elector et inprimis Frater eius Vilhelmus, Thuringiae Landgravius, quippe quibus haec Misnenfis Episcopi consilia ac conatus non sine causa displicebant, cadauer Kauffungianum erui, et postea alibi humari iusserint. conf. *Fabric. l. c. Boiem. in vit. Albert. p. 9. Albin. l. c. Andr. Moller. l. c. Seb. Muller. Annal. Sax. p. 30. aliique.*

(S) Hic denuo non leuiter inter sese discrepant rerum Misnicarum conditores: alii enim Conradum Kauffungum altera uice in pago Neudorff, ad riuum Polnizium sito, et dimidio lapide Freibergo distante, sepultum esse affirmant: in his recensendus est *Fabricius Orig. Sax. L. VII. p. 773. Boiemus l. c.* qui tamen in eo labitur, quod uicum hunc ab urbe iam nominata bis mille passuum spatio disiunctum statuat. Num idem hic autor recte dixerit, Conradum commune facinorosorum dormitorium optimo iure promeruisse, id in praesenti non expediemus. *Andreas Mollerus l. c. p. 102.* itemque *Seb. Mullerus l. c.* in describendo Kauffungiani sepulchri loco cum *Fabricio* omnino conueniunt. *Disputator Lipsiensis* istum minus accurate per Neudorff exprimit. Alii alium, eundemque pagum Neufirchen, intellectum cupiunt: sic enim *Albinus* existimat, ideoque priori sententiae addictos his uerbis corrigere uidetur: Nachdem Er sein Recht ausgestanden, ist er in St. Peters Kirchen begraben, und aus Befehl Bischoff Caspars zu Meyßen, des Cunzens Mutter Bruder, ein gülden Stück

M

Stück

Stück auf sein Grab gelegt worden, darüber der Churfürst, sonderlich aber sein Bruder, Herzog Wilhelm, sehr erzürnet, deshalben Er auf ihren Befehl wieder ausgegraben, und bey Freyberg in einen Dorff, Neufkirchen genant, welches ist derer von Mergenthal ist, auff's neu zur Erden bestetiget worden. Wiewohl etliche lieber wollen, es soll Neudorff seyn, welches näher an Freyberg, nemlich eine halbe Meile an dem Wasser Polnitz, so für dieser Zeit derer von Poberitz gewesen. Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 273. Nec dissentiant fideles *Albini* comites, quippe *Dresserus*, *Chron. Saxon.* p. 446. *Collectores Lexici Historici sub uoc. Kauffungen*, p. 249. *Hermannus Sudenius in Critico erudito* Tit. III. Qu. 40. p. 553. Alii denique eo progrediuntur, ut Kauffungo ex templo Freibergensium effosso, et secunda uice sepeliendo, infamem designent crucem: ita quidem *Cyriac. Spangenbergius*, nescio quo codice aut quibus tabulis nixus, et palam et falso scribere non recusauit: Kuntz von Kauffungen war, nachdem Er sein Urtheil ausgestanden, zu Freyberg zu St. Petern begraben, aber man musste ihn wieder auffgraben, und zu Freyberg unter den Galgen legen. *Chron. Mansfeld.* p. 389. *Seb. Caluissius et Gottfridi*, qui alioquin *Cyriaci* uestigia diligenter legunt, in hoc argumento ducem suum non sequuntur. Reliqui, antiquiores scilicet, *Aeneas Syluius*, *Paulus Langius*, *Nauclerus* etc. nec de primo, nec secundo Kauffungitumulo posterorum memoriae aliquid tradiderunt. Nos *Fabricii*, *Boiemi*, *Molleri*, qui maiorem hac in re fidem habent, autoritates amplectimur, ita tamen, ut aliis, cum nihil certi de utroque ferme definiri queat, non adeo temere repugnare uelimus. Et sic feliciter, quod grata mente agnoscimus, telam operis huius de *raptu Kauffungiano* conficiendi, pertexuimus: sic *Conradum*

radum

radum Kauffungum *primo* quidem ceu hominem *Politicum*, non uulgari prudentia, administrandique muneris dexteritate praeditum, et in aula Friderici Placidi magna cum laude florentem: tum *secundo* ceu *militem*, in bellis, quibus sub signis Noricis Saxonisque per annos aliquot interfuit, fortunatum, et, ubi ad Geram captus, infelicem pariter considerauimus. Porro *tertio*, quod caput rei, scopusque *Dissertationis* nostrae erat, eundem, ut audacem *Principum raptorem*, diuino tamen permittente Numine in silua comprehensum, et paulo post Freibergi capite plexum, pro ingenii nostri modulo exhibuimus. Nunc *tandem* nihil aliud superest, quam ut infimul *socios* eiusdem, dignis hinc inde poenis affectos, quamuis id paucis fiat, contemplemur. Sed, priusquam dehinc pedem moueamus, non possumus non, quin singulare uariae fortunae, cuius casibus mortales saepissime expositi sunt, exemplum, quod in Kauffungo manifesto satis elucet, omnibus accurate perpendendum proponamus, adeoque aureos plane *Sarbieuii*, alterius Sarmatarum Horatii, Choriambos iterum iterumque cuilibet legendos inculcemus:

Eheu, Telephe, ludimur,

Fortunae uolucris ludimur impetu?

Vesper uespere truditur,

Sed nunc deterior, nunc melior subit, etc.

ita tamen, ut nec Plautinum istud:

Sapiens pot ipse fingit fortunam sibi,

nec Appii in Sallustiana ad Caesarem oratione dictum, *fabrum suae quemque fortunae esse*, a raptore nostro remotum cupiamus.

*L. 1. Od. 7.
Lyricor.*

*Trinium
Act. II.
Sc. 2*

APHOR. III.

Nec ceteri focii, quippe Kauffungiani plagii participes, id sceleris impune tulerunt: siquidem tum ipse Conradi frater, Ditericus, (7) qui Friderici Placidi animum mordacibus uerborum aculeis laceffiuerat, Altenburgi: tum etiam plures, iustis cruciati suppliciis, Cygnae (8) uiolentam oppetierunt mortem.

(7) Cum hic recordari subeat, quod supra in *Dissertatione priori ad Aphor. I. p. 2.* promiserimus, hoc loco de DITERICO KAUFFVNGO, nobili genere in Osterlandis, Matre *Schonbergia*, nato, Conradi Fratrem, eiusdemque delicto, mentionem fieri debere, non male facturos nos esse arbitramur, si fidei datae memores negotium istud paulo accuratius persequamur. Quod opus dum aggredimur, prae reliquis omnibus ipsum a raptorum partibus stetit, eorumque proposita haud dubie consiliis studiisque suis, quantum poterat, adiuuuisse, obseruetur necesse est. Ut autem eo facilius haec in omnium animis radices figere queant, *primum* prouocare liceat ad *Paulum Gresium, Albinum, Dresserum*, aliosque, qui Conradum Kauffungum scalas, arci Altenburgensi applicandas, in horreo, quod *Ditericus* sibi uendicabat, confecisse scribunt: non obscuro sane fraterni in nefandas huiusmodi machinas consensus indicio. *Deinde* nec istud a clandestina cum plagiariis collusionem abhorret, quod idem, ubi Principes iuniores feliciter a Conrado abductos perceperat, concordibus Scriptorum suffragiis: *nido relicto, uolucres auolasse, dixerit.*

dixerit. uid. *Fabricius Orig.* L. VII. p. 773. *Albin. Meißn. Land Chron.* Tit. XXI. p. 272. *Dresserus l. c. Mullerus Annal. Sax.* p. 30. et ex his reliqui, *Disputator Lipsiensis de Raptu Ernesti et Alberti, Criticus* T. III. Qu. 40. p. 552. quae denuo *Diterici* in Fratrem, Fratrisque complices animum ac uoluntatem satis facilem declarant. Hinc, sermone eius ad Electorem Placidum delato, non aliter fieri poterat, quam ut et iste raptorum socius, praecipitancia linguae deceptus, infami capitis poena afficeretur. *Spangenbergius Chron. Mansf.* c. 333. p. 389. *Albinus, Dresserus, Mullerus*, ll. cc. diem XXXI. Jul. anno 1455. ponunt: sed omnes hos, quod pace eorum dictum sit, uehementer falli, et antiquioribus hac in re documentis destitutos, male temporum rationes subducere statuimus. Hinc nos, uestigiis *Friderici II.* insistentes, supplicium multos ante 31. Julii dies praecessisse, euincere conamur. Idque eam potissimum ob causam, propterea quod, illo tempore, quo Electoris literae, die scilicet Saturni XXVI. Jul. anno 1455. fastos Jacobi sequente, ad Principes quosdam Germaniae conscriptae erant, (conf. supra Aphor. VI. p. 23.) iam tum turpi morte punitum fuisse, abunde constat. Ita enim *Placidissimi ingenii Septem Vir* in proluxa flagitii *Kauffungiani* explicatione loquitur: Darum er (Kunß von Kauffungen) uffn Montag darnach zu Freiberg, sine Gesellen zu Zwickau, sin Frunt (*Ditericum* intelligit) zu Altenburg ihren würdigen Lohn haben genommen, etc. Quo loco, quamuis diem supplicii huius certum non determinet, interim tamen illud haud obscure insinuat, quod iste non ad XXXI. Jul. sed potius ante XXVI. eiusdem reuocandus iuxta ac collocandus sit. Caute hac in parte *Georg.*

M 3

Fabri-

Fabricius, Boiemus, Disputator Lipsiensis, aliique, qui diem hunc silentio inuoluerunt, egisse nobis uidentur. Priores, cum tabularum publicarum non fuerint compotes, aliquatenus corrigi et excusari merentur; contra uero *Hermanno Sudenio*, quippe qui uetusta haec testimonia facile perspecta cognitaque habebat, ne utquam laudi ducitur, quod et is *Albino*, aliisque nimium tribuat, et simili cum citatis scriptoribus, pro more suo, lyra oberret. T. III. Qu. 40. p. 552. Sed de his fatis: nunc de loco supplicii paucis dispicere, et Autorum iudicia, quae nec hic exacte conueniunt, paulisper examinare placet. Vbi quidem *Fabricius* l. c. *Spangenbergius Chron. Mansf.* l. c. *Albinus, Dresserus* ll. cc. et quotquot hos imitantur, imprimis *allegatus Criticus*, extra *Altenburgensium* moenia id factum esse, falso nobis persuadere audent. *Seb. Mullerus* l. c. *Collectores Lex. Histor.* sub uoce *Kauffungen* p. 249. *Disputator Lipsiensis*, recte et firmo ueritatis fundamento nixi ipsam urbem indigitant: quibus etiam nos eo lubentius adstipulamur, quo clarius patet, *Fridericum* in literis suis eandem sententiam tueri.

(9) Iam, omissis *Conr. et Diterico Kauffungis*, (horum enim funera iam descripsimus,) reliquos pariter in poenis suis considerandos sistamus. In his principe loco princeps etiam *Kauffungiani* sceleris administrator, *IOH. SCHWALBIVS*, rerum ad focum pertinentium custos, a *Friderici II.* subditis d. XXII. Jul. interceptus, numeratur, qui, si fides *Fabricio* L. VII. *Orig.* p. 773. *Mich. Boiemo in uit. Albert.* p. 10. *Albino M. E. Chr. Tit. XXI.* p. 272. *Dressero* l. c. *Mullero, Critico*, aliisque habenda, quod nulli dubitamus, *Cygneae* in
 quatuor

quatuor partes dissectus et candenti forcipe uellicatus fuit: quo die uero, in Electoris declaratione publica non legitur, plerique tamen, ut *Albinus*, *Dresserus*, *Job. Schmidius in Chron. Cygneens.* P. II. c. I. p. 228. *Laurent. Vilbelmi in Chron. Cygn.* p. 197. d. XXVIII. Julii constituent. *Spangenberg. in Chron. Mansf.* c. 333. p. 389. Schuualbii nomen aperte quidem non indicat, haud dubie tamen tacite id ipsum subintellectum cupit. Post Schuualbium de IOHANNE SCHVVEINIZIO iaciebatur alea: cum enim ille eodem tempore una cum coquo, et aliis duobus post longos itinerum errores in manus persequentium incidisset, funesto gula ipsius laqueo interclusa fertur. uid. *Boiemus* l. c. Contra *Tob. Schmidius, Vilbelmi, Mullerus*, ll. cc. idem, ad quod Schuualbius raptus erat, supplicium perpeffum hunc referunt: nec alia ratione de ceteris DVOBVS, quorum iam mentionem fecimus, poenam latam fuisse contendunt. *Fabricius* l. c. exclusis reliquis tribus, coquum solum in partes diuisum tradit. *Albinus et Dresserus* uidentur ita quatuor horum supplicia dispertiri, ut duos ex his, culinæ nempe famulum, et alterum, qui non nominatur, scalasque Kauffungo, arcem Altenburgensem ascensuro, manibus suis firmasse ac fulsisse fertur, ferro ignito probe adustos, et postmodum laniatos: reliquos autem aliis modis de uita sublatos statuunt. *Laurentius Peccensteinus* sibi ipsi non constat, tum altero in loco hoc, altero autem aliud diuersumque proponit. Quod enim in *Theatr. Saxon.* P. III. p. 133. de quatuor Kauffungi sociis, capite plexis affert, id in *Witekindeae Familiae Profapia.* p. 15. de sex capiendum esse scribit, *Fridericus Elector* generatim saltem, et numero
et

et nominibus flagitiosorum neglectis, Conradi complices Cygnae dignam sceleribus mercedem reportasse commemorat: Vnde nihil aliud conicere possumus, quam praeter quatuor illos, qui demum d. XXVIII. Jul. post publicatam transmissamque Electoris declarationem illic interneconi dati sunt, etiam alios, SEX quippe Moseni comites, et DVOS, cum Kauffungo in filua Protouallensi captos, (conf. *Dissert. prioris Aphor. XII. p. 57.*) Cygnae atrocitatem criminis uitae dispendio soluisse. Sic collatis rationibus *duodecim* morte multatos deprehendimus: *quatuor* autem, *Vilhelmi* scilicet *de Mosen et Schonfels*, cum duobus seruis ueniam consecuti, terris Misnicis, ut *Boiemus* autor est, excesserunt, nec, quo se contulerint, unquam post haec compertum fuit. Ceterum et de his *Seth. Caluissius Op. Chron. p. 796. Gottfridi Chron. Hist. P. VI. f. 667. Anton. Weckius in Desc. Dresd. P. II. Tit. I. p. 124. etc.* quaedam generatim saltem tradunt. Reliqua propediem dabimus.

